

Huuskonen.

SUOMEN KIVITYÖNTEKIJÄIN LIITTO

1899—1924

**Työväenliikkeen kirjasto-
Arbetsrörelsens bibliotek**

OSAKEYHTIÖ TYÖN KIRJAPAINO
Helsinki 1924

Laadittu kertomus ei anna läheskään täyttä kuvaa S. Kivityöntekijäin liiton neljännesvuosisataisesta toiminnasta. Kertomuksen kirjoittamiselle on ollut suurimpana vaikeutena se, että liiton arkistosta hukkaantuivat luokkasodan yhteydessä kaikki ne asiakirjat, joista olisi käynyt lähemmin selville liiton vanhempi toiminta. Vaikka kertomus on pyritty saamaan myöskin kustannuksiensa tähden mahdollisimman lyhyeksi, tullenee kertomuksemme kuitenkin eräänlaiseksi asiakirjaksi ammatillisen työväenliikkeen historiaan todistamaan sen, että kivityöalallakin on ollut työntekijöillä ammatillinen yhtymänsä, jonka avulla on koetettu turvata työntekijöiden elinehtoja ja toteuttaa niitä tarkoituksia, joita ammatillisesti järjestyneet työntekijät ovat kunakin aikana ohjelmaansa ottaneet.

Valpas-Hänniselle, joka on hyväntahtoisesti tarkastanut kertomuksen kieliasua ja antanut tarpeellisia ohjeita, pyydän täten lausua toverillisen kiitoksen.

Helsingissä syyskuulla 1924.

Veikko Huuskonen.

SUOMEN KIVITYÖNTEKIJÄIN LIITON 25-VUOTINEN TOIMINTA.

LIITON PERUSTAMISEN SYITÄ.

Ennen Kivityöntekijäin liiton perustamista oli kivityöntekijöillä useita ammattiosastoja eripuolilla maata, joista vanhimpana voidaan mainita Helsingin kivenhakkaajain ammattiosasto, joka on perustettu v. 1891.

Osastot toimivat paikkakuntiansa työväenyhdistyksiensä alaosastoina. Siitä johtui, että niiden toimintakin oli enemmän periaatteellista kuin käytännöllistä. Teollinen kehitys oli kuitenkin muuttanut työsuhteet, joka vaikutti myös kivityöalalle. Työnantajilla oli yhteisiä pyrkimyksiä. Esiintyi työnantajia, jotka tarjosivat työtä samalla aikaa useammilla paikkakunnilla. Yhteyttä kaivattiin. Pelkkä aatteellinen toiminta, ollen sekin vielä hajallista, ei voinut yhteistoiminnan tarvetta tyydyttää. Kivityöntekijöiden jokapäiväisten elinkysymysten ajaminen tuli sen ohella välttämättömäksi.

TOIMINTA ALKAA.

Ensimmäinen kivityöntekijäin osastojen edustajain kokous pidettiin Helsingissä v. 1899 kesäkuun 30 ja heinäkuun 1 päivinä. Kokouksessa olivat: Helsingin kivenhakkaajain a.o:n puolesta A. F. Palm, Ivar Finnholm ja V. Lehtonen; H. gin Porari- ja Katukivenhakkaajain a.o:n puolesta P. Nykänen ja J. P. Sutinen; Tampereen Kivityöntekijäin a.o:n puolesta Karl Kallio ja Otto Petters-

son; Kotkan Kivityöntekijäin a.o:n puolesta Kalle Lassi; Vaasan Kivityöntekijäin a.o:n puolesta Oskar Gnipper ja Viipurin Kivityöntekijäin a.o:n puolesta A. J. Ruuskanen.

Kokouksessa oli siis 10 täysivaltaista edustajaa, edustuen kuutta osastoa. Lisäksi näyttää kokouksessa olleen muutamia helsinkiläisten osastojen jäseniä, joilla ei ole ollut päätösvaltaa.

Otamme tämän kokouksen pöytäkirjasta kohtia, joista käy selville, mitä kivityöntekijät yhteistoiminnaltaan silloin odottivat, kuin myöskin se, minkälaisia piirteitä oli silloisessa toiminnassa. Kokouksen alkutoimista mainitaan: "Kun kaikki edustajat olivat saapuneet kello 9:ltä 30 päivänä kesäkuuta Työväenyhdistyksen huoneistoon, joka tilaisuutta varten oli koristettu lipuilla ja köynnöksillä, lausui hra F. A. Palm kokoukseen osaaottavat tervetulleiksi seuraavin sanoin: 'Terve teille ensimmäiset edustajat kivityöntekijöistä ympäri maata yhteiseen neuvotteluun ammattimme ja koko työväenliikkeen hyväksi. Jos emme itse ryhdy asemaamme parantamaan koko maata käsittävänä kokonaisena ammattikuntana, niin ei meillä ole paljoakaan toivottavana yliluokan puolelta, sen ovat viimeisien aikain tapahtumat selvästi osoittaneet. Paljon on meidänkin ammatissamme korjattavaa, paljon voitettavaa, ennenkuin yhteistoimintamme voi kehittyä siksi kuin se on välttämätöntä olemassaolollemme. Toivoisin, että tämä kokous tulisi olemaan oppaana ja tienraivaajana tulevalle toiminnallemme'.

Kokouksen avasi hra J. Finnholm kehoittaen läsnäolevia avonaisesti tuomaan mielipiteensä julki kaikissa asioissa.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin F. A. Palm ja varapuheenjohtajaksi J. Finnholm, sihteeriksi oli pyydetty Otto Tiuppa.

Aloitteen liiton perustamisesta oli kokoukselle tehnyt Kotkan kivityöntekijäin a.o. Ennen kokousta olivat lisäksi Vaasan, Viipurin ja Helsingin osastot yhtyneet aloitteeseen. Siinä perusteltiin tehokkaasti liiton tarpeel-

lisuutta. Se päättyi ehdotukseen, että kivityöntekijäin ammattiosastojen keskushallinto perustetaan. Keskustelussa, joka syntyi liiton aikaansaamisesta, puolustivat kaikki sen perustamista. Yksimielisesti päätettiin se myöskin perustaa ja hyväksyttiin seuraava valiokunnan ponsi: Ammattiliitto kivityöntekijöille maassamme on perustettava, ja sen keskushallinto pitäisi sijaita Helsingissä, ja se olisi valittava seuraavaan edustajakokoukseen asti. Keskushallintoon kuuluu 7 henkilöä, jotka valitaan yleisessä edustajain kokouksessa Helsingissä asuvista ammattilaisista; jos jäsenluku keskushallinnossa tulisi jostakin syystä vaillinaiseksi, niin Helsingin ammattiosastoilla on oikeus valita jäsen puuttuvan tilalle; jos keskushallinnon on tärkeästä koko maata käsittävästä ammatti-asiasta tehtävä päätös, niin on sen kuulusteltava ensin kaikkien ammattiosastojen mielipidettä asiasta. Varat menojen korvaamiseksi kerätään ammattiosastoilta verotuksella jäsenluvun mukaan.

Keskushallinnolle hyväksyttiin myöskin seuraavat

SÄÄNNÖT.

1 §.

Kivityöntekijäin keskushallinnon tarkoituksena on: valvoa ammattikunnan etuja sekä saada käytäntöön yleisten kokousten päätökset. Keskushallinnon tehtävänä on: välittää osastojen mielipiteiden vaihtoa, kuulustella eri osastojen ja yhdistysten ajatuksia tärkeimmissä asioissa, esiintyä välittäjänä työnmyyjäin ja työntöistäjain kesken syntyvissä riitaisuuksissa; valmista yleiselle kokoukselle keskustelukysymykset, ja antaa edustajain kokoukselle kertomus toiminnastaan ja tehdä sille tilit käyttämistään varoista.

Keskushallinnon jäsenet.

2 §.

Keskushallinnon muodosta 7 jäsentä, jotka yleinen kivityöntekijäin edustajain kokous valitsee Helsingissä asuvista ammattilaisista, ja on päätösvaltainen kun esimies ja neljä jäsentä on saapuvilla. Jos jäsenluku syystä tai toisesta tulisi vaillinaiseksi niin olkoon Helsingin ammattiosastoilla oikeus valita jäsen puuttuvan tilalle. Kaikki keskushallinnon jäsenet ovat vastuunalaiset sen omaisuudesta ja toiminnasta.

Virkailijat.

3 §.

Keskushallinto saa itse valita keskuudestaan esimiehen ja varaesimiehen, rahanvartian sekä hankkia kirjurin.

4 §.

Esimiehen tehtävänä on: kutsua keskushallinto kokoon, johtaa puhetta sen kokouksissa, sekä valvoa, että hallinnon virkailijat suorittavat tehtävänsä täsmällisesti.

5 §.

Kirjurin, jolle maksetaan palkka keskushallinnon määräyksen mukaan, tulee laatia pöytäkirjat hallinnon kokouksissa, tallettaa asiakirjat sekä muuten toimittaa ne kirjalliset tehtävät, jotka keskushallinto hänelle määrää.

6 §.

Rahanvartian tulee tallettaa keskushallinnon rahat, toimittaa ylöskanto osastojen veroittamisessa keskushallinnon määräyksen mukaan, suorittaa maksut, sekä pitää selvä ja tarkoituksenmukainen kirjanpito hänelle uskotuista varoista, sekä tehdä niistä tili milloin keskushallinto sitä vaatii.

Tilintarkastajat.

7 §.

Yleinen edustajain kokous valitsee kutakin toimintakautta varaten 2 vakinaista ja 2 varatilintarkastajaa, joitten on vuosittain annettava lausunto keskushallinnolle rahanvartian toimesta sekä yleiselle kokoukselle toimikauden loputtua.

8 §.

Tilintarkastajain on tehtävä toimensa niin aikaisin tai vähintään yhtä viikkoa ennen yleistä edustajain kokousta, että keskushallinto ennättää antaa selvityksensä niistä muistutuksista, joita mahdollisesti on tehty.

Sääntöjen muutos.

9 §.

Nämä säännöt ovat voimassa seuraavaan edustajain kokoukseen asti.

Alku oli siis hyväänkin lähtöön. Näillä säännöillä ei kuitenkaan, kuten niistä käy selville, yhtäläistetty paljon toimintaa, ja olikin tahdottu tehdä ne, kuten tekstistä käy selville, vain "keskushallinnon" säännöiksi. Osastoilla oli kullakin omat sääntönsä, jotka saattoivat olla huomattavasti erilaisia, koska osastot olivat työväenyhdistyksiensä alaosastoja ja toimivat siten eri yhdistyksiensä vahvistamilla säännöillä. Muutamalla osastolla lienee ollut kyllä välittömästi Senaatin vahvistamat säännöt, mutta tämä seikka ei sääntöjen erilaisuudesta johtuvaa hankaluutta toiseksi muuttanut. Yhteistunne oli kuitenkin voimakas, ja edustajakokouksen päätöksiä koetettiin noudattaa.

MONTA OLI MIEHILLÄ MIELESSÄ.

Paitsi edellä mainittua liiton perustamista, oli ensimmäiselle kokoukselle eri osastojen taholta esitetty yhteensä 17 muuta asiaa. Ne olivat: Miten saataisiin 10-tuntinen työpäivä yleisemmin käytäntöön kivenhakkaajain ammatissa? Miten saataisiin alin tuntipalkka yleisemmin käytäntöön ammatissamme? Millä tavalla saataisiin lakot paremmin järjestetyiksi? Millä tavalla saataisiin ammatillaiset paremmin yhtymään ammattiosastoihin? Eikö olisi tarpeellista tilapäisten työttömyyksien varalta perustaa työttömyysrahasto? Vastaako nykyinen oppijärjestelmä tarkoitustaan kivenhakkaajain ammatissa? Miten saataisiin ammattitaito parannetuksi? Onko oikein, että henkilö, joka ei ole saavuttanut täydellistä ammattitaitoa, harjoittaa elinkeinoa? Mihin toimiin olisi ryhdyttävä niiden työnantajain suhteen, jotka tuovat ulkolaista työväkeä, silloin kun kotimaista on saatavana? Olisiko suotavaa, että henkilö, joka jollakin paikkakunnalla on ammattiosaston jäsen ja matkustaa toiseen, että hän siellä mahdollisesti löytyvään ammattiosastoon pääsisi jäseneksi ilman pääsymaksua? Mille kannalle olisi kivityöntekijäin asetuttava ääniasteikon suhteen? Eikö olisi suotavaa, että koetettaisiin toimia siihen suuntaan, että työt tasaantuisivat ympäri vuoden? Millä tavalla voisivat

ammattilaiset vaikuttaa, että enempi kotimaisia kivilajeja otettaisiin käytäntöön? Kuinka voitaisiin saada poistetuksi juopottelevien ammattikunnasta? Onko nykyään vallitseva urakoimiskilpailu vahingollinen työntekijöille? Vastaako nykyinen tapaturmavakuutuslaki tarkoitustaan? Eikö olisi suotavaa, että teollisuuskoulujen johtokunnille tehtäisiin pyyntö opetuksen antamisesta kivityöalalla?

Paljon oli siis ensimmäisen kokouksen esityslistalla asioita, joista osa sen laatuksia, jotka myöhemmässä toiminnassa on katsottu kuuluvan ulkopuolelle työväen toimintapiiriä, joskin toiselta puolen on asioiden joukossa sellaisia, jotka ovat vielä nykyään päivän kysymyksiä. Asiain käsittelytapa on ollut harkittua. Tehdyt päätökset eivät osoita mahdollisuuksien ja voimasuhteitten yliarviointia. — Lain laatijoilta odotettiin paljon. 10-tuntisen työpäivän käytäntöön saattamista koskevan kysymyksen alusti kokoukselle F. A. Palm. Alustuksessaan lausui hän mm.: ”Meillä on varsin hyvin vielä tuoreessa muistissa se tosiasia, kuinka meidän rahanhimoiset työntostajamme eri ammattilaisissa katsoivat kohtuulliseksi pidentää 12 ja 14 tuntia pitkiä työpäiviä, kun niitä heiltä joku vuosi sitten pyydettiin lyhennettäväksi. — Vaan nyt viime aikain tapahtumat ovat vetäneet ikään kuin peitteen pois meidän yläluokkamme silmiltä. — Se tunneton työväestön kiristäminen, joka ennemmin tuntui niin hyvältä ja oikeutetulta, — näyttää nyt myrskyn kohdattua vähän niinkuin asettuneelta.” Aloitteessa tehostetaan voimakkaasti myöskin 8 tunnin työpäivän välttämättömyyttä. Kokous hyväksyi lopullisesti seuraavat ponnet: a) On saatava kaikille kivityöntekijöille päivän selväksi 10-tuntisen työpäivän tarkeys. b) Siksi kun 10-tuntisen työpäivän pituus tulee laissa rajoitetuksi, tulee kivityöntekijöiden omassa keskuudessaan ja yhtenä koko maan järjestyneen työväestön esittämien vaatimuksien kautta koettaa saada työaika lyhenemään 10-tuntiseksi.

Kysymys alimman tuntipalkan käytäntöön saamisesta päättyi seuraaviin ponsiin: Kokous lausuu mielipitee-

nään, että alimman tuntipalkan saavuttamiseksi otettai-
siin asia keskustelun alaiseksi kaikissa kivityöntekijäin
ammattiosastoissa ja yleisien kokouksien kautta koetet-
tisiin saada selvitetyn sen tuottamat edut kaikille
ammattitovereille, ja että alin tuntipalkka tulisi lain
kautta määrätyn niin valtion, kunnan kuin yksityis-
tenkin töissä täysin oppineille kivityöntekijöille.

LIITTOA KOETETAAN LAAJENTAA JA LUJITTAA.

Tuotanto- ja työtapoihin toivotaan muutosta.

Ammattiosastoja päätettiin perustaa sinne, missä niitä
ei ennestään ole. Kivityöntekijäin keräämiseksi ja yhteen-
liittämiseksi päätettiin käyttää kiertäviä puhujia sekä
kirjallisuuden levittämistä. Tulevaisuudessa, kun enem-
mistö ammattilaisia on saatu liittymään yhdistyksiin,
koetetaan vähemmistöä pakottaa yleisen mielipiteen pai-
nolla liittoon. Puhujain lähettämisessä ja kirjasten kus-
tantamisessa päätettiin ryhtyä yhteistoimintaan työväen
puoluehallinnon kanssa.

Työttömyyskassan perustaminen katsottiin tarpeelli-
seksi ja lähemmät toimenpiteet jätettiin keskushallin-
nolle. Urakkajärjestelmä tunnustettiin työväen yhtei-
sille eduille vahingolliseksi, mutta mitään jyrkkää pää-
töstä sen poistamisesta ei tehty, vaan ehdotettiin, että
siitä osastoissa keskusteltaisiin ja, jos mahdollista, koetet-
tisiin saada epäkohdat poistetuiksi. Ulkomaalaisten
työläisten maahan tuomista paheksuttiin, mutta lähim-
mät toimenpiteet tässäkin jätettiin keskushallinnon har-
kittavaksi.

Oppilaskysymykseen nähden päätettiin vaatia, että
työnantajat täyttävät oppilasta kohtaan elinkeinolain
määräämät velvollisuutensa. Lisäksi päätettiin vaatia,
ettei oppiin saa ottaa 18 vuotta nuorempia eikä 25 vuotta
vanhempia henkilöitä. Oppiajan tuli rakennusalalla olla
2 ja tehdasalalla 3 vuotta, siihen luettuna kahden vuoden

koeaika. Rakennusosalta tehdasalalle siirryttäessä vaadittiin lisäksi yhden vuoden oppiaika. Kivityöalalla elinkeinoa harjoittavalta päätettiin vaatia, että hän on ammattitaitoinen. Ammattitaidon kohottamiseksi päätettiin teollisuus- ja käsityökoulujen johtokunnilta vaatia, että mainituissa kouluissa ryhdyttäisiin antamaan opetusta myöskin kivityön alalta.

Kotimaisten kivilajien käyttämistä suositeltiin ja toivottiin, että asianharrastajat perustaisivat asian edistämiseksi yhtiöitä, joiden hallinnoissa olisi myöskin työmiehiä. Lähemmät toimenpiteet annettiin keskushallinnolle ja ammattiosastoille. Työn tasaamiseksi yli vuoden päätettiin kääntyä arkkitehtien ja muiden virastojen puoleen vaatien, että rakennusten pohjatytöt tehtäisiin talvella. — Sisäänkirjoitusmaksujen poistamista jäsenen osastosta toiseen siirtyessä kannatettiin ja lausuttiin toivomus, että tämä asia otettaisiin kaikissa työväenyhdistyksissä keskusteltavaksi. Ääniasteikon poistamista valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa päätettiin vaatia. Juopottelun poistamiseksi katsottiin ammattiosastoihin liittyminen parhaimmaksi keinoksi, koska se varmimmin edistää yleistä väkijuomain kieltolakia.

ALKU OLI HANKALAA.

Uusia toimintamuotoja suunnitellaan.

Seuraava kokous pidettiin Tampereella elokuun 20—22 p:nä 1900. Liittoon kuului Helsingissä 2 osastoa, Tampereella, Vaasassa, Viipurissa, Hankoniemessä ja Kotkassa yksi osasto kussakin. Yhteinen jäsenluku oli ollut aikaisemmin 328, josta se oli vähentynyt 235:een.

Keskushallinto oli pitänyt 12 kokousta. Tuloja sillä oli ollut 178 mk. 40 p. ja menoja 155 mk. 65 p., joten siis säästöä oli 52 mk. 75 p., ja lisäksi 60 kappaletta edellisen edustajakokouksen pöytäkirjoja. Liiton taloudellinen asema ei ollut siis loistava. Kokouksessa olivat edus-

tettuina kaikki edellämainitut osastot. Edustajia näistä oli 9 ja liittohallinnosta yksi.

Kokouksen puheenjohtajiksi valittiin O. F. Pettersson Tampereelta ja P. Nykänen Helsingistä. Sihteeriksi oli pyydetty toimittaja Kaarlo Sandelin Tampereelta. Edellisen edustajakokouksen päätökset tarkistettiin. Työpäivän pituuden rajoittamisesta 10 tuntiin ja alimman tuntipalkan määräämisestä hyväksyttiin edellisessä kokouksessa tehdyt päätökset. Lakkojen järjestämisestä hyväksyttyä pontta korjattiin siten, että ensiluokan lakoilte oli hankittava keskushallinnon suostumus ja koko maan järjestyneiden ammattilaisten myötätunto ja kannatus. Toisen luokan lakoilte oli saatava paikallisen ammattiosaston tai lakkokomitean suostumus, jos tahdottiin saada lakolle yleisempää kannatusta. Liiton sääntöjen muuttamisesta ja niille Senaatin vahvistuksen hankkimisesta keskusteltiin paljon, mutta muita muutoksia ei niihin tehty kuin että keskushallinnon nimi tuli kuulumaan "keskustoitimikunta" ja sen jäsenluku vähennettiin viiteen, koska oli tultu siihen kokemukseen, että 7-henkistä hallintoa oli vaikea saada aina kokoon ja että suuri hallinto toimii aina raskaasti. Muut sääntöjen muutokset jätettiin keskushallinnon harkittaviksi.

Tapaturmavakuutuslain parantamista koskevia päätöksiä täydennettiin siten, että keskushallinto sai määrätä paikalliset osastot valvomaan paikkakunnan työliikkeitä tapaturmien suhteen ja, jos väärinkäytöksiä niissä tapahtui, säälimättä vetämään ne julkisen arvostelun alaisiksi. Vakinaisen liiton asiamiehen ottaminen jätettiin keskushallinnolle ja valtuutettiin keskushallinto, milloin sen tarpeelliseksi katsoi, lähettämään sovittelija paikkakunnalle, missä työriita on syntymässä. Keskushallintoon yhtyvät osastot veloitettiin valitsemaan asiamies, jonka tuli välittää keskushallinnon tiedot osastoille ja osastojen tiedot keskushallinnolle.

Työnvälitystoimiston perustamisesta päätettiin, että hallinnon oli valittava yksi jäsen, jolle osastojen valitse-

mat asiamiehet saisivat lähettää tietoja työmarkkinain tilasta paikkakunnallaan.

Toverikurin käyttämisestä tehtiin ankaroita päätöksiä. Kivikalusepät päätettiin koittaa saada liittymään kivi- miesten osastoihin ja noudattamaan keskushallinnon määräyksiä. Sellaisia työmiehiä, jotka eivät kuuluneet ammattiosastoihin, päätettiin pitää järjestyneiden toiminnan vastustajina ja siellä, missä järjestyneitä oli enemmistö, pakottaa järjestymättömät pois työstä. Tätä menettelyä käytettiinkin toisin paikoin hyvällä menestyksellä.

Ko-operatiivisen kivityöliikkeen perustamiskysymyksen oli ehdottanut käsiteltäväksi Hangon osasto, jonka puolesta se myöskin alustettiin. Alustajat lähtivät siitä ajatuksesta, että työmiesten perustamilla ko-operatiivisilla työyhtiöillä voitaisiin ratkaista työttömyyskysymys ja että työnantajain puolelta vainottaviksi joutuvat työläiset saisivat näistä liikkeistä turvapaikan. Tämä luulo ei ollut yksin kivityömiehille ominaista, vaan oli se tähän aikaan työväenliikkeessämme jotenkin yleinen ilmiö, kun ei oltu vielä näillä yhtiöillä kokeiltu. Tätä ehdotusta kannatettiin lämpimästi alustajain esittämillä perusteilla. Mutta sitä myöskin vastustettiin. Vastustajain taholta tuotiin esiin, että Helsingissä suutarien ja räätälien samanlaisissa työliikkeissä on jo työntekijäin keskuudessa vakavia erimielisyyksiä, ja arveltiin olevan edullisempaa jättää liikkeen harjoittaminen varakkaimmille. Sen sijaan olisi vain koetettava saada alimmat palkat määrättyä mahdollisimman korkeiksi. Kysymys päätettiin jättää vielä Hangon osastolle, joka saisi sen tarkemmin perustella keskustoimikunnalle. Keskustoimikunnan tuli sitten asiasta kysyä osastojen mielipidettä ja, jos yritystä kannatetaan, kutsua koolle yhtiön perustava kokous.

”Työsakit”, jotka pitivät toisia työntekijöitä päiväläisinään, tuomitsi kokous laittomiksi osakeyhtiöiksi, jotka olisi saatettava edesvastuuseen laittomasta elinkeinon harjoittamisesta. Näillä työmiessakeilla on työväenliikkeessä

oma historiansa. Niitä oli järjestyneen työväen taholta aikaisemmin (v. 1895—96) ehdotettu ja puolustettu aivan yhtä lämpimästi työmiesten vapauttamiskeinona kuin nyt n.s. ko-operatiivisia yhtiöitä. Oli luultu niiden avulla voitavan poistaa "syöpäläisvälikädet" ja saada siten työntekijöille työn koko tulokset. Mutta kokemus oli osoittanut tämän erehdykseksi.

Ulkomaalaisten työntekijäin maahan tuomisesta hyväksyttiin nyt vähemmän ulkomaalaisia loukkaava ponsi kuin edellisessä kokouksessa. Päätettiin olla solidaarisia vieraiden maiden työläisten kanssa ja antaa heille tietoja meidän oloista ja taisteluista toivossa, etteivät he tulisi tänne taistelujen sattuessa asemaa pilaamaan.

Keskustoimikunta päätettiin edelleen sijoittaa Helsinkiin ja valittiin siihen Nykänen, Leppänen, Koskinen, Ekström ja Forsman. Keskustoimikunta valitsi puheenjohtajaksi P. Nykäsen ja sihteeriksi K. Koskisen. Keskustoimikunnan ja osastojen väliseksi asiamieheksi valittiin O. Seppänen ja A. Ekström.

KESKUSTOIMIKUNTA LUJILLA.

Tuotanto- ja toimintatapoja tutkitaan.

Kolmas edustajakokous pidettiin Viipurissa marrask. 4—6 p:nä 1901. Puheenjohtajiksi valittiin K. Koskinen ja F. A. Palm Helsingistä. Sihteerinä oli Anton Huotari Viipurista. Edustajia oli ainoastaan 6. Keskushallinnon toimintaa arvosteltiin ankarasti huonon tilienhoidon ja epätarkan tilien tarkastuksen y.m.s. takia. K. A. Koivisto lausui keskustoimikunnalle paheksumisensa m.m. laimeasta toiminnasta v. 1900 Uudessakaupungissa sattuneen työselkkauksen aikana ja keskustoimikunnan osoittamasta välinpitämättömyydestä kivityöntekijäin ko-operatiivisen työliikkeen perustamisessa, josta välinpitämättömyydestä oli puhujan lausunnon mukaan ollut seurauksena yrityksen raukeaminen, ja vielä siitä, että keskustoimikunta oli suorittanut Otto Tiupalle 6:65

Suomen Kiviyöntekijäin liiton perustajan kokouksen edustajat. Seisomassa, vasemmalta lukien: A. J. Ruuskanen, P. Nykänen, K. Lassi, K. Kallio, O. Petersson, V. Lehtonen, O. Gnuppi. Istumassa oikealta: P. Sutinen, O. Tiuppa (sihteeri), A. F. Palm (puheenjohtaja), I. Fimholm sekä sihteerin apulainen, jonka nimeä ei tiedetä.

pennin suuruisen laskun ensimmäisen Helsingissä pidetyn edustajakokouksen pöytäkirjan kirjoittamisesta. Kaikki nämä paheksumislausunnot hyväksyttiin.

Liiton osastoluku oli pysynyt vuonna 1900—1901 seitsemänä, kuten edellisenäkin vuotena. Mutta jäsenluku oli 235:stä alentunut 205:een. Tulot eivät olleet suuret, ainoastaan 106:95. Mutta säästävällä toiminnalla oli menot voitu supistaa 84 mk. 95 penniin, joten jäi vielä säästöäkin 22 mk. Liiton koko omaisuus oli lokakuun 29 pnä 1901 tarkan laskelman mukaan 88 markkaa 77 penniä.

Uusiakin kysymyksiä oli tässä kokouksessa. Rakennustyöläisten yhteisen äänenkannattajan perustamiseksi tuli keskustuimikunnan ryhtyä muiden rakennuslalla toimivien työväenjärjestöjen kanssa yhteistoimintaan. Työnantajain järjestöjen vastapainoksi päätettiin ryhtyä kivityöntekijäin järjestöjä lujittamaan ja työnantajien vainoamia tovereita koko järjestöjen voimalla tukemaan. Kivityöntekijäin tuli asemansa vahvistamiseksi liittyä paikallisiin ammattijärjestöihin, missä sellaisia oli perustettu. Urakkatyökysymys oli taas pohdittavana. Sen alusti K. Vasara, Viipurista. Hän moitti työnantajia siitä, että he kilpailevat töiden otossa ja maksavat sitten työläisille huonoja palkkoja. Sellaista menettelyä olisi lakoilla vastustettava. Palm piti kysymystä erittäin tärkeänä, mutta samalla vaikeana ratkaista. Muissa maissa sanoi hän asiasta paljon väitellyn ja päätöksiä tehdyn. Mutta käytännölliset tulokset olivat olleet vähäiset, mikäli oli kysymys urakkatyön poistamisesta. Skandinavian maissa on tässä asiassa pyritty siihen, että vaikka tehdään urakkatyötä, niin urakkatyössä on tuntipalkka taattu. Ja tähän suuntaan olisi meilläkin pyrittävä. Mainitsi vielä, että meillä on monia päätöksiä urakkatyön suhteen tehty, mutta ei ole niitä käytännössä toteutettu.

Kokouksen hyväksymissä ponsissa tunnustettiin urakkatyön vahingollisuus työväen yhteispyrinnöille ja päätettiin koettaa saada alin palkkatariffi koko maassa käytäntöön. Keskustuimikunnan tuli laatia palkkalista, jota

eri paikkakunnilla koetettaisiin noudattaa käytännössä. Hyväksytyissä ponsissa ei puhuta mitään tuntipalkasta, ei edes siitä, että urakkatyössä olisi aina alin tuntipalkka taattava. Puhutaan ainoastaan tariffista ja miten sen noudattamista olisi valvottava. Mitä keinoja olisi käytettävä työnantajia ja niitä järjestymättömiä työläisiä vastaan, jotka yhteistä hinnoittelua rikkovat, ei mainittu. Keskustoimikunta laatikin sitten koko maata varten palkkalistan, jota työntekijät yksipuolisesti koettivat noudattaa, vaikka sille ei saatukaan työnantajain hyväksymistä.

Ammattilaisten valistamisessa katsottiin työväen kirjallisuus ja sanomalehdet paraimmiksi välineiksi. Niitä oli levitettävä ja ammattiosastoihin perustettava kirjallisuuskomiteoja. Miten päätökset voidaan toteuttaa? Siitä kokous antoi tarkkoja ohjeita, ensin päätöksien teosta ja sitten niiden toimeenpanosta sekä päätösten rikkojain rankaisemisesta. Ei katsottu olevan syytä vastustaa kivi-teollisuuden muuttumista suurteollisuudeksi. K. Koskinen kyllä arveli, ettei työväki koskaan saavuta "ihanneyhteiskuntaa", jossa olot kehittyvät suurteollisuuteen. Kaikki toiset olivat päinvastaisella kannalla. Suurteollisuus voi parempine työvälineineen tarjota työväelle suurempia etuja kuin pienteollisuus, ja suurpääomain omistajain valtaa ei auttanut pelätä. Helpommin arveltiin lopulta voitavan muutamien harvain valta kukistaa kuin suuren joukon pikkuyrittäjiä. Mutta samalla päätti kokous, että kivimiesten tulee itse ryhtyä työnantajiksi ja perustaa ko-operatiivisia liikkeitä, joiden avulla työntekijät muka voivat paremmin turvata asemaansa suurteollisuuden kilpailun vallitessa.

Maaseudulla olevien järjestymättömien kivityöntekijäin herättämiseksi ehdotettiin työväenpuhujan lähettämistä paikkakunnille, joissa oli suurempia työläisjoukkoja. Mutta tämä ehdotus hylättiin toistaiseksi, koska arveltiin sen olevan vaikean toteuttaa ennenkuin liiton säännöt olivat saaneet vahvistuksen.

Tähän asti ei keskustoimikunnalle suoritettavien verojen suuruutta oltu säännöissä eikä edustajakokouksien

päätöksissä määrätty, vaan osastojen maksut olivat riipuneet keskustoimikunnan määräämistä taksoituksista. Nyt päätettiin, että osastojen tulee jokaisen jäsenen puolesta suorittaa keskustoimikunnalle 60 penniä vuodessa. Nämä maksut tuli suorittaa puolivuositain. Osastojen asiaksi jätettiin joko maksaa tämä vero osaston varoista tai kantaa se ylimääräisinä veroina jäseniltään.

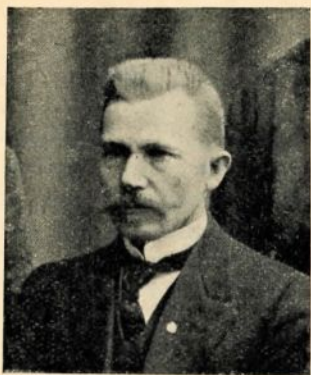
Yleinen koko maata käsittävä kivityömiesten sairasapurahasto päätettiin perustaa mahdollisimman pian. Keskustoimikunnalle annettiin kysymyksestä johtuvat käytännölliset toimenpiteet. Työnvälitystoimiston perustamisesta Tampereen kokouksessa tehtyä päätöstä nyt täydennettiin.

Keskustoimikunnan kotipaikaksi määrättiin vakinaisesti Helsinki. Keskustoimikunnan jäseniksi valittiin K. Koskinen, Hj. Lehtinen, A. F. Palm, K. A. Koivisto ja K. Kesti.

VÄSYMYKSEN MERKKEJÄ.

Matkaa jatketaan. Tien toivotaan levenevän.

Neljäs edustajakokous pidettiin Hangossa 19—21 päivinä kesäkuuta v. 1905. Edustettuina oli 7 osastoa, edustajia niistä yhteensä 10 ja keskustoimikunnasta 1. Puheenjohtajana oli A. Heiskanen ja sihteerinä A. Pietikäinen. Muutamasanaisesta toimintakertomuksesta kävi selvälle vain se, että keskustoimikunnan toiminta oli ollut kovin rikkinäistä. Keskustoimikunnan jäsenistä oli toisia eronnut ja toisia erotettu toimettomuutensa tähden ja valittu uusia tilalle. Kokous lausui paheksumisensa niille, jotka olivat vaikeuttaneet toimettomuudellaan keskustoimikunnan toimintaa. Tampereen osaston aloitteesta keskusteltiin jo liiton hajoittamisestakin, mutta jäätiin kuitenkin vielä odottamaan liiton sääntöjen vahvistetuksi tulemistä ja toivottiin toiminnan vilkastumista. Osastot olivat myöskin heikkoja, jonka tähden keskusteltiin myös-

Jussi Pietikäinen

Liiton ensimmäinen luottamus-mies. Valittiin vakinaiseksi liiton palvelukseen v. 1907 Tampereella pidetyssä edustajakokouksessa, jatkuen hänen toimintansa luokkasotaan asti.

kin siitä, vastaavatko ammat-tiosastot tarkoitustaan. Tul-tiin siihen tulokseen, että ne ovat aivan välttämättömiä. Ammatillisen ja poliittisen työväen toiminnan toivottiin kulkevan käsikädessä. Tuotanto-osuuskuntia arvostel-tiin ja tultiin siihen tulok-seen, että niillä ei ole voitu parantaa ammatillista toi-mintaa kivityöntekijäin kes-kuudessa, koska ne eivät ole voineet vähentää keskinäistä kilpailua; luultiin niiden kuitenkin olevan hyviä niillä paikkakunnilla, joilla mah-dollisesti kaikki niihin yh-tyvät. 8 tunnin työpäivä päätettiin koettaa saada käy-täntöön niillä paikkakun-

nilla, joilla on ammattiosastoja. Lisäksi velvoitettiin keskustoimikunta saattamaan S. Työväenpuolueen Puo-luehallinnon tietoon toivomus, että se ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että 8 tunnin työpäivä tulisi laissa mää-rätyksi. Valtion rautatie- ja kanavarakennuksilla työs-kenteleviä kivityöntekijöitä päätettiin ryhtyä agiteeraa-maan liiton jäseniksi ja oikeutettiin keskustoimikunta ottamaan heitä liiton jäseniksi yksityisinä jäseninä. Työttömyysrahaston perustamista harkittiin, mutta jätet-tiin se edelleen keskustoimikunnan valmisteltavaksi. Suo-men Ammattijärjestön perustaminen katsottiin tarpeelli-seksi ja velvoitettiin keskustoimikunta toimimaan sen syntymisen puolesta. Vanhuuden vakuutuksen aikaan-saamisesta päätettiin kehoittaa Puoluehallinnon teke-mään esityksen valtiopäiville. Myöskin alimman tunti-palkan toivottiin tulevan lailla määrätyksi ja kehoitet-

tiin osastoja keskustelemaan sen käytäntöön saattamisesta. Jäsenmäärän lisäämiseksi päätettiin koettaa saada työnantajien kanssa sellaisia työsopimuksia, joissa ne sitoutuisivat käyttämään työssään ainoastaan järjestyneitä työntekijöitä. Oma ammattilehti katsottiin tarpeelliseksi ja velvoitettiin keskustoilumikunta ryhtymään toimenpiteisiin sen aikaansaamiseksi ehdolla, että tilaajia ilmoittautuu tarpeellinen määrä. Tämän päätöksen perusteella ilmestyikin sitten v. 1907 ennen viidettä edustajakokousta Juho Pietikäisen ja Santtu Vuorion toimittamana yksi julkaisu nimeltä "Kulmakivi". Että julkaisun ilmestyminen ei jatkunut, johtui siitä, että liitto ei myöntänyt sille varoja, vaan nojautui se tilaajiinsa, joita taas oli liian vähän. Myöskin mainitaan olleen syynä toimitusvoimien puute. Tässä kokouksessa päätettiin ottaa käytäntöön samanlaiset jäsenkirjat kaikille jäsenille. Jäsenkirjat päätettiin tilata Puoluehallinnolta. Seuraava edustajakokous päätettiin pitää v. 1907

TOIVOMUKSET ALKAVAT TOTEUTUA.

Voimat kokoontuvat. Etuvartiotaisteluita.

Neljännän edustajakokouksen jälkeen herätti v. 1905 suurlakko kivityöntekijätkin toiminnan tielle. Järjestyneisyys kasvoi ennen tuntemattomalla nopeudella. Osastoja syntyi ympäri maata. Voimia siis koottiin. — Oman arvon tunne kohosi ja aateloitui korkeampien periaatteellisten tarkoituksien merkeissä — "Sarviviinoille" perustunut työsuhde suistui käytännöstä harvinaisuuksien joukkoon. Nämä toimenpiteet eivät tyydyttäneet työnantajia eivätkä heidän etulaisiaan rakennusmestareita, "sakinmiehiä", ehkä eivät kaikkia "kalliopomojakaan". Syntyi riitoja, jotka kehittyivät taisteluiksi. Taistelut eivät olleet enää "uuden miehen sarvien kolistelemista". Ei jäänyt "kipeitä sarvien jälkiä" yksilöiden pääkuoreen ja niistä seurannutta masentavaa mielialaa, vaan oli taistelua, jonka aikana yhteistunne kasvoi

ja lujittui. Kivityöntekijät kestivätkin näinä aikoina tulikasteensa ja rajuimmat taistelut, mitä he omalla alallaan ovat käyneet. Niistä hiukan.

V. 1906 huhtikuun alussa alkoi Helsingin kivityöntekijäin lakko. Lakon aiheena oli se, että työnantajat eivät suostuneet koroittamaan karkeakivityöntekijäin tuntipalkkaa vaadittuun 40 penniin tunnilta, kun sen sijaan hakkaajain ja porarien palkoista oli sovintolautakunnan välityksellä päästy sovintoon. Tähän lakkoon sisällytettiin vielä välittömänä vaatimuksena, että työnantajain on pidettävä työssään ainoastaan järjestyneitä työntekijöitä. Oli myöskin puhetta 9 tunnin työpäivän voimaan saattamisesta kivityöalalla, mutta sitä ei esitetty työnantajille, vaan jäätiin odottamaan, miten lakossa käy. Lakko kesti 9 viikkoa ja päättyi osittaisella voitolla. Lakko ei koskenut kunnan eikä valtion töitä, josta olikin lakon menestymiselle huomattavasti apua, sillä valtion ja kunnan töissä oli lähes puolet paikkakunnan kivityöntekijöistä. Silloin ei ollut mitään ammatillista keskusjärjestöä, jolta olisi saatu tukea taistelussa. Helsingin Paikallisjärjestö oli, mutta kivityöntekijäin järjestöistä kuului siihen vain hakkaajain osasto. Kun riita oli karkeakivityöntekijäin palkasta, niin ei Paikallisjärjestö katsonut olevansa velvollinen avustamaan taistelevia. Kivityöntekijäin liitto ei taas siihenastisen heikon ja hajanaisen toimintansa tähden voinut tehokasta avustustoimintaa järjestää. Kivityöntekijät joutuivat niin ollen käymään tämän taistelun omine avustuksineen. Keskinäinen avustustoiminta olikin tarmokasta ja osoitti voimakasta yhteistunnetta. Kaikki työssä olevat kivityöntekijät luovuttivat jokaisesta ansaitsemastaan markasta 20 penniä lakossa olevien hyväksi. Useiden lahjoittama avustusmäärä nousi 64 markkaan (nykyiseen rahan kurssiin verraten noin 700 mk.).

Tämä taistelu oli erittäin merkityksellinen, ei ainoastaan kivityöntekijöille, vaan yleensä rakennustyöläisille. Tässä taistelussa nähtiin ensikerran Rakennusmestarien liitto työnantajien välittömänä etulaisena. Kivityöntekijöille läheisenä, mutta erittäin katkerana opetuksena oli

se, että he saivat nähdä vihollisensa leirissä ne työosuuskunnat (sakit), joiden tarkoituksenmukaisuutta oli kaikissa siihen astisissa edustajakokouksissa pohdittu. Yleensä rakennustyöntekijöille oli tämä lakko merkityksellinen siinä, että tämä muodostui etuvartiotaisteluksi myöskin 9 tunnin työpäivän puolesta. Sillä tämän taistelun tähden häiriytyi verrattain vilkas rakennuskausi. Kiireelliset rakennusyritykset siirtyivät syyspuolelle kesää. Kun sitten muutama kuukausi kivityöntekijäin lakon päättymisen jälkeen tuli kaikille rakennustyöläisille kysymys 9 tunnin työpäivän käytäntöön saattamisesta, niin ei tämän suurimerkityksellisen voiton saavuttamiseksi tarvinnut menettää kuin 9 päivää. 9 tunnin työpäivä oli saavutettu. Se pysyi käytännössä myöhemmin tehdyistä hyökkäyksistä huolimatta vuoteen 1917, jolloin koko maassa siirryttiin 8 tunnin työpäivään.

TYÖNANTAJAT KÄYTTÄVÄT VALTIOMAHTIA TOIMENPITEITTENSÄ TUKENA.

Samoihin aikoihin kuin Helsingissä oli useilla muillakin paikkakunnilla kivityöntekijöillä työnantajainsa kanssa hyvin rivakoita yhteenottoja. Niissä nähtiin jo valtiovaltakin ylimmäisine käskynhaltijoineen välittömästi työnantajien puolella. Niinpä kirjoitti silloinen liiton luottamusmies "Kulmakivessä" seuraavan ytimekkään päätjän: "Työnantajat punoivat paulanuoria ja valmistivat niistä pussia, johon kivityöntekijät pistetään. — — Suomen Kiviteollisuusosakeyhtiö asettui sitten huhtikuun 16 pnä v. 1906 tämän säkin suuksi ja S. Rakennusmestarien liitto ympärystäksi, Teollisuushallitus vanteeksi ja viimein Prokuraattori peräänkatsojaksi. — Jahti alkoi. Ja tämä sentähden, että kivityöntekijät olivat vaatineet palkkojaan koroitettavaksi suhteellisesti elintarpeitten hintojen tasolle."

Tämä työnantajiemme silloisen vieraan virkavallan apunaan käyttäminen ja "pussiin pistäminen" kävi räikeästi esille S. Kiviteollisuus O.Y:n Uudenkaupungin

ympäristöllä toimeenpanemassa sulussa. Tapahtuman kulku oli lyhyesti seuraava. Yhtiö levitti työmailiaan julistuksena tariffin, jossa ei sanottu tultavan koroittamaan entisiä palkkoja. Samalla vaadittiin, että työntekijäin on tämä tariffi allekirjoituksillaan hyväksyttävä, muutoin ovat he 14 päivän kuluttua vapaat yhtiön palveluksesta ja samalla on muutettava pois yhtiön asunnoista. Kukaan työläisistä ei tätä hyväksynyt, joten yhtiö aloitti sulun. Työntekijäin puolelta osoitettiin tämänlainen tariffi orjakontrahdiksi, joka kiduttaisi vielä irtisanomisensa jälkeenkin 6 kuukautta. Lisäksi olivat palkat kovin alhaiset, alkaen 14 pennistä tunnilta. Yhtiö antoi toisen julistuksen, jossa lupasi sille työläiselle 10,000 markan palkinnon, joka voi todistaa heidän tarjoomansa tariffin orjakontrahdiksi. Kivityöntekijäin puolelta vastattiin lakolla, ja samalla tehtiin keskinäinen sopimus, että kukaan ei mene yksityisenä työhön ennenkuin lakko lopetetaan. Sopimuksen vakuudeksi määrättiin 50 mk. sakko sille, joka mahdollisesti rikkoo sitoumuksensa. Sakko tuli maksaa ammattiosastolle. Kun yhtiö sai tiedon tästä sopimuksesta, niin jätti se prokuraattorin virastoon valituskirjelmän, jossa se m.m. mainitsi, että vaikkapa rikoslaissa ei ole tästä sanottu, niin on se kuitenkin teko, jolla estetään heidän hyvä tarkoituksensa, ja jos heidän pitäisi korottaa palkkoja, niin eivät he voisi kilpailla Ruotsin ja Norjan kanssa ja siten ei saisi teollisuutemme kehittyä. Tämän tähden olisi ammattiosasto kiellettävä luomasta lakia, jossa se määrää 50 markan sakkoja ja vieläpä häpeärangaistuksina anteeksipyyntöjä. Prokuraattorin virasto jätti valituksen Uudenkaupungin maistraatille niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten kuin asia saattaa antaa aiheutta. Maistraatti sakottikin 20 markalla jokaista niistä, jotka se tiesi työntekijäin kokoukseen osaaottaneen. Työntekijäin puolelta valitettiin tästä päätöksestä Turun hovioikeuteen, joka purki maistraatin päätöksen ja lausui päätöksessään, että Uudenkaupungin maistraatin ei olisi pitänyt ottaa tätä juttua käsiteltäväkseen. Samana vuotena (v.

K. E. Majanen

Vaikuttanut liiton perustetuksi tulemiseen. Ollut asianharrastajana liiton perustavassa kokouksessa. Liiton keskusjärjestön jäsen suuren osan liiton olemassaolajasta. Vaikuttanut paljon liiton kehittymiseen.

Vilho Koivula

Liiton jäsen v:sta 1901. Ollut liiton keskusjärjestön jäsen myöhemmin aikoina useita vuosia ja liiton luottamusmies luokkasodan jälkeen v. 1923 maaliskuussa pidettyyn edustajakokoukseen asti.

1906) syyspuolella taisteltiin Antreassa Juuriaismäen louhimolla erittäin sitkeä 74 päivää kestänyt lakko. Se syntyi, kun Itä-Suomen Kiviteollisuus O.Y. ei ollut suostunut eroittamaan työstään muutamia järjestymättömiä kivityöntekijöitä, jotka kerskuivat järjestymättömyydellään ja lisäksi liehittelivät herroille. Kun yhtiön herrat eivät edes uudelleen vaadittua suostuneet eroittamaan näitä työläisiä, lähtivät työntekijät lakkoon, joka päättyi siihen, että yhtiö sitoutui allekirjoittamassaan sopimuksessa pitämään työssään ainoastaan järjestyneitä työntekijöitä.

TOIMINTA KESKITTYY JA JÄRJESTYY.

Kivityöntekijät kävivät siis näinä aikoina liittoineen läpi tulikasteensa. Työnantajat liittoineen ja etulaisineen antoivat kivityöntekijöille havainnollista opetusta siitä, miten toiminta tuli järjestää. Ja tämä opetus pystyikin. Näin toiminnan järjestyessä tarkoituksiensa mukaisiin uomiin pidettiin sitten liiton viides edustajakokous Tampereella v. 1907 huhtikuun 11—14 päivinä. Kokouksessa oli 26 osastosta 31 edustajaa ja liittohallinnon 2 edustajaa. Kokouksen puheenjohtajina oli Santtu Vuorio, H. Manner ja F. Palin. Sihteereinä J. Pietikäinen ja K. Lahdenmäki.

Tässä kokouksessa hyväksyttiin liitolle yhtenäiset säännöt ja velvoitettiin osastot noudattamaan ainoastaan liiton sääntöjä, koska se tapa, että osastot noudattivat yhdistyksien alaosastoina näiden sääntöjä, oli johtanut käytännössä kaikenlaisiin ristiriitoihin. Tähän kokoukseen asti oli työtaistelu- ja työttömyysrahastot olleet osastojen välittömässä hallinnassa, mutta nyt huomattiin tämä epäkäytännölliseksi ja päätettiin antaa näiden liiton toiminnassa tarvittavien rahastojen hoito liiton hallinnolle, kuitenkin siten, että kukin osasto sai pitää omaan rahastonsa ja vastainen liittohallinnon hoidettavana oleva rahasto oli kartutettava jäsenmaksuilla ja rikkurisakoilla. Liiton keskusjärjestössä tehtiin sellainen muutos, että liittohallintoon tuli 9 jäsentä, joista 5 valittiin Helsingistä ja loput 4 eri puolilta maata. Helsingistä valitut olivat toimeenpanevana valiokuntana ja hoitivat liiton juoksevia asioita, kun taas koko hallinto kokoontui ainoastaan isompien asiain tähden. Liitolle katsottiin välttämättömäksi ottaa vakinainen toimitsija. Siksi valittiin Juho Pietikäinen. Ammattijärjestykseen yhtyminen hyväksyttiin periaatteessa, mutta kun sen säännöt eivät vielä olleet valmiit, niin päätettiin liittyminen lopullisesti ratkaista sääntöjen valmistuttua liittoäänestyksellä. Toimitetun liittoäänestyksen perusteella päättikin liitto sitten yhtyä Ammattijärjestykseen.

8 tunnin työpäivän käytäntöön saattamista ja urakkatyön käytännöstä poistamista käsiteltiin kiinteästi toisistaan riippuvaisina asioina. Käytännöllisenä toimenpiteenä urakkatyön poistamiselle pidettiin, että urakkahinnoittelut tuli saada mahdollisimman korkeiksi. Omakohdaisen toiminnan lisäksi toivottiin lainlaatijoilta apua, joten liittohallinto veloitettiin toimimaan siten, että näistä vaatimuksista tulee tehtyä eduskunnalle lakiesitys. Laki 8-tuntisesta työpäivästä onkin tullut, kuten tunnettua, hyväksytyksi, mutta urakkatyön poistaminen on hiiltynyt ja joutunut ideaksi, jota ei koeteta toteuttaa, joskin se on vielä kivityöntekijäinkin ohjelmassa samoin kuin ohjekin, että urakkahinnoittelut tulisi saada mahdollisimman korkeiksi.

Tässä kokouksessa oli osuustoimintakin laajan keskustelun alaisena. Keskustelulle antoivat vaikuttavaa pohjaa työosuuskunnat, joita oli jo perustettu useammille paikkakunnille ja joita oli koitettu uskotella eräänlaisiksi työväen periaatteellisia tarkoituspieriä toteuttaviksi yhtymiksi. Näistä tuotanto-osuuskunnista, kuten niitä nimitettiin, olivat kuitenkin kivityöntekijät jo saaneet kokemuksia, jotka eivät olleet omiaan puolustamaan näitä käytännössä enemmän kuin periaatteessakaan. Käytännössä kävi siten, että osuuskunnat koettivat saada tarjolla olevat työt suoritettavakseen. Toimintaohjeena oli, että saatu työ oli suoritettava hyvin, halvalla ja lyhyessä ajassa. Näiden tarkoituksien saavuttamiseksi tuli kiireimpinä aikoina pitää työssä osuuskunnan ulkopuolella oleviakin työntekijöitä. Sellaisissa tapauksissa käyttivät osuuskunnat työnantajan asemaa moninverroin tehokkaammin kuin yksityinen työnteittäjä voi käyttää. Ulkopuolelta osuuskunnan oleva työntekijä joutui suorittamaan työnsä osuuskunnan jäsenen kanssa kilpaa, josta johtui, että "vieraalta" otettiin työvoimaa miin paljon kuin siltä suinkin sai ja mahdollisimman alhaisella palkalla. Kun oli tultu vielä huomaamaan, että nuo osuuskunnat asettuivat lakkojenkin aikana työnantajien puolelle, niin oli selvää, että ne tulivat nyt edustajakokouk-

sessä tuomituiksi virallisestikin työnantajien asemaan. Myöhempiin kokemus on osoittanut tämän päätöksen oikeaan osuneeksi. Poliittisiin puolueisiin kuuluminen oli jo tässä kokouksessa laajan keskustelun alaisena, ja päätti kokous, että puolueeseen kuuluminen on oleva jokaisen vapaaehtoinen asia. Oppiajaksi hyväksyttiin hakkausalaan kuuluvissa töissä 3 vuotta ja poraus- ja perusmuuritöissä 1 vuosi. Oppisopimukset määrättiin tehtäväksi osastojen välityksellä. Käsiteltiin myöskin koko maata käsittävän palkkatariffin käytäntöön saattamista, joka kuitenkin jätettiin liittohallinnon harkittavaksi. Ruokailuhuoneita päätettiin vaatia työnantajien laittamaan kaikille sellaisille työpaikoille, joissa ei ole sellaisia. Toisiin ammattikuntiin kuuluville myönnettiin tilapäinen työskentelyoikeus kivityöalalla ehdolla, että jos työskentely jatkuu yli kuukauden, niin on heidän liittyttävä kivityöntekijäin liiton jäseniksi. Ammattilehteä pidettiin tarpeellisena ja jätettiin enemmän toimenpiteet liittohallinnon harkittaviksi.

TAISTELUJA KÄYDÄÄN KAUTTA LINJAN.

*Työnantajat allekirjoittavat vaadittuja työ-
sopimuksia. Venäläisten kanssa veljeillään.*

V. 1907 oli taistelujen vuosi. Lakkoja ja muita työrii-toja oli kivityöntekijöillä melkein kaikilla paikkakunnilla. Tämä johtui toiselta puolen vilkkaasta työntarjonnasta ja voimakkaasta järjestyneisyydestä ja toiselta puolen al-arvoisista työehdoista ja työnantajien mielivaltaisista toi-menpiteistä työntekijöitä kohtaan. Huomatuin tämän vuoden työriidoista oli lakko Antreassa Juuriaismäen lou-himolla. Tämä lakko aiheutui siitä, kun Itä-Suomen Gra-nitti O.Y. alkoi vastoin edellisenä vuonna tekemäänsä sopimusta, sopimuksen vaillinaista sanamuotoa hyväkseen käyttäen, vaatia työntekijäin tekemään 10-tuntista työ-päivää. Tähän vaatimukseen eivät työntekijät suostu-neet, vaan lakkasivat heti työstä. Tämä lakko kesti tou-

kokuun 2 päivästä seuraavan vuoden tammikuun 15 päivään, jolloin tehtiin työsopimus, joka oli voimassa 1 päivään heinäk. 1909. Samana kesänä kuin edellinenkin oli Antreassa toinenkin lakko 9 tunnin työpäivän puolesta O. Vainion louhimolla. Tämä lakko ei kestänyt kuin 37 päivää. Tehtiin kirjallinen sopimus, jossa tuli 9 tunnin työpäivä turvatuksi. Hangossa taisteltiin viidettä kuukautta palkankorotuksen puolesta O. Y. Granittia vastaan, päättyen lakko työehtosopimukseen. Turun kivityöntekijät esittivät palkankorotusesityksen, mutta samaan aikaan järjesti rakennusmestarien liitto sulun, joka käsitti kaikki rakennustyöt. Rakennusmestarit joutuivat kuitenkin sulkunsa kanssa ahtaalle ja tarjosivat työntekijöille sovintoa, joka johtikin muiden työntekijöiden kanssa sovintoon paitsi kivityöntekijöiden, jotka jatkoivat sulun loputtua lakolla, kunnes heidän vaatimuksensa oli kirjallisen sopimuksen muodossa tullut työnantajien puolelta tunnustetuksi. Mainita ansaitsee, että tähän taisteluun yhtyi rakennusmestarien liiton esityksestä myöskin Turun kaupungin työnjohto. Sikäläinen Raha-toimikamari suostui nim. rakennusmestarien liiton esitykseen, että elleivät työntekijät suostu tekemään 11-tuntisia työpäiviä, niin työt seisautetaan. Ja seisahtuivatkin. Mutta, kuten mainittu, huonolla tuloksella. Lakkoja ja muita työriitoja oli vuoden kuluessa kaikkiaan 16. Niistä voitettiin täydellisesti 7, osittain 3, hävittiin 4. Kahdesta ei saapunut tietoja. Avustusta näissä jaettiin liiton varoista 3,952:22. Riitoihin otti osaa yhteensä 1,139 kivityöntekijää. Tuloksena näistä taisteluista voidaan mainita, että vuoden lopussa oli 14 osastolla kirjallinen työehtosopimus. Palkat olivat 28 pennistä 1:10 penniin tunnilta, nousten suurimmissa kaupungeissa keskimäärin 70 penniin. Työpäivän pituus oli 4 osastolla 9 tuntia, 1 osastolla 8—9 tuntia, 4 osastolla 9—10 tuntia, 1 osastolla 9 1/2 tuntia ja 16 osastolla 10 tuntia.

V. 1908 alussa oli jo huomattavissa työnvähyttä. Edellisen vuoden ankarat taistelut olivat väsyttäneet liiton

jäsenistöä. Työnantajien mielivaltaisuus kasvoi jälleen. He ahdistelivat taas liittoineen työntekijöitä.

Lakkoja oli tänä vuotena m.m. S. Kiviteollisuus O.Y:n tehtaalla Helsingissä. Lakko johtui siitä, että yhtiö vaati työntekijäin hyväksymään eräänlaisia työ sääntöjä, mutta 3 päivän lakon jälkeen siitä luopui. Pyhtäällä kesti lakko 11 päivää ja päättyi osittaisella voitolla. Taninkylässä kesti lakko yhden päivän ja päättyi täydellisellä voitolla. Helsingin Osuuskunta Louhen työmaalla syntyi lakko, kun yhtiö kielsi luottamusmiehen toiminnan työmaallaan. Mutta 2 1/2 kuukautta kestäneen lakon jälkeen kärsi osuuskunta taas luottamusmiestä, maksoipa vielä pienen rahallisen korvauksenkin työntekijöille. Lisäksi oli tänä vuotena Helsingissä lakko venäläisillä kivityöntekijöillä S. Kiviteollisuus O.Y:n tehtaalla 9 tunnin työpäivän ja palkan korotuksen puolesta. Kun suomalaiset kivityöntekijät yhtyivät kannatuslakkoon, päättyi lakko siihen, että työnantaja tunnusti venäläisille samat oikeudet kuin suomalaisillekin. Mainita ansaitsee, että tämän lakon aikana lähentyivät näiden kahden maan kivityöntekijät huomattavasti toisiaan. Venäläisiä liittyi kolmattakymmentä S. Kivityöntekijäin liiton jäseniksi. Venäläisten ja suomalaisten kivityöntekijäin välit olivatkin aikaisempina aikoina joksikin kireät; eikä syyttä, sillä olihan venäläisiä rikkureita aikaisemmin kaikissa isommissa työtaisteluissa, varsinkin Itä-Suomessa. Mutta mainitun lakon jälkeen saatiin samana syksynä venäläisten kivityöntekijäin kanssa erittäin tärkeä sopimuskin. Tämä tehtiin Pietarista tänne saapuneen Pietarin Graniitti- ja marmorityöntekijäin ammattiyhdistysten edustajan kanssa. Tämän edustajan kanssa käydyssä neuvottelussa tehtiin välikirja, jonka mukaan kummankin maan kivityöntekijäin keskusjärjestöjen välillä tuli olla kiinteä yhteistoiminta kaikissa niissä asioissa, joilla oli yhteyttä kivityöntekijäin työehtojen kanssa; kummankin maan kivityöntekijäin tuli noudattaa aina sen maan järjestöjen hyväksymiä työhinnointeluja, jossa he kulloinkin olivat, ja alistua nuodattamaan muitakin järjestöpäätöksiä.

Tämä sopimus oli erittäin tärkeä, sillä Venäjä oli suurin kiven vientimaa, josta johtui, että kivityöntekijät vaelsivat näiden maiden välillä.

Huomattavia riitaisuuksia, joissa lakko voitiin välttää, oli tänä vuotena m.m. Helsingin palkkasopimuksen uusiminen. Oli vaikea saada jäsenet uskomaan, että taistelusta ei ole tilanteen tähden apua. Neuvottelut olivat pitkälliset. Työt kävivät välirauhalla huhtikuun alusta heinäkuun alkuun. Osastojen puolesta allekirjoitettiin silloin sopimus. Myöskin kaupungin työnjohto suostui ottamaan sen käytäntöön. Uudessakaupungissa uusittiin laajaa alaa käsittävä Vehmaata ja Uudenkaupungin saaristoa koskeva sopimus.

RIVIT HARVENEVAT.

Liiton toimintatapoja täydennetään.

V. 1909 oli työnantajien hyökkäyksien painopiste siirtynyt maan johtavien suurten teollisuuksien aloille. Metallijäin ja työnantajain välillä. Tästä johtui, että muutoinkin huono työaika tuli yhä rasittavammaksi. Suuret työtaistelut mainituilla aloilla velvoittivat avustustoimintaan, joka kävi ylimääräisten verotusten kautta. Jäseniä luopui liitosta, ja heikommat osastot alkoivat kuolla. Tästä johtui, että palkkatasokin alkoi laskea. Työnantajat olivat tämän valta-asemansa tähden entistä röyhkeämpiä. Esimerkkinä tästä mainittakoon erään työtä johtavan insinöörin lausunto erälle kivityöntekijälle: "Sinulle ei voi maksaa ammattimiehelle määrättyä palkkaa, kun olet noin laiha." Mies vastasi: "Olen seitsemän vuotta ollut teidän työssänne, ehken olette tähän syypää." Huomattavampia lakkoja ei tänä vuotena ollut. Pienempiä riitaisuuksia oli kyllä useammalla paikkakunnalla, mutta ne eivät johtaneet laajempiin selkkauksiin, kun liittohallinto kielsi ne järjestään. Useammat riitaisuudet johtuivat siitä, että työnantajat tahtoivat rikkoa entisiä sopi-

Edustajat liiton viidennessä edustajakokouksessa, joka pidettiin Tampereella huhtikuun 11—14 päivinä 1907. Tässä kokouksessa päätettiin m.m. ottaa liitossa käytäntöön yhtenäiset säännöt.

muksiaan. Niitä koetettiin puolustaa etupäässä "laillisin" keinoin. Niinpä oli erittäin sitkeä riita Helsingissä S. Kiviteollisuus O.Y:tä vastaan sopimuksen rikkomisesta. Asia oli 6 kertaa Helsingin raastuvanoikeudessa käsiteltävänä ja päättyi osaston voittoon.

V. 1910 toiminnassa oli jälleen nousun merkkejä. Tämän vuoden tärkein tapahtuma oli liiton *kuudes edustajakokous*, joka pidettiin Kotkassa 21—23 päivinä maaliskuuta. Tässä kokouksessa oli 25 osastosta 26 edustajaa ja liittohallinnosta 9 edustajaa sekä S. Ammattijärjestöstä yksi. Kokouksen puheenjohtajina olivat H. Manner ja K. A. Eino sekä sihteereinä V. Puustinen ja Hj. Lehtinen. Toimintakertomukset vuosilta 1907—8—9 hyväksyttiin. Pienempiä väärinkäsityksiä oli sattunut, mutta keskusteluissa päästiin niistä yksimielisyyteen. Liiton toimintaa täydennettiin ja keskitettiin jälleen huomattavasti. Päätettiin yhtyä myöskin kivityöntekijäin kansainväliseen sihteeristöön. Jäsenmaksujen maksutapa muutettiin viikottain suoritettavaksi. Otettiin käyttöön myöskin toinen maksuluokka työkykynsä menettäneitä ja oppilaita varten. Viikkomaksuksi hyväksyttiin 12 penniä ensimmäisessä ja 6 penniä toisessa maksuluokassa. Toisista liitoista tuleville jäsenille tunnustettiin samat oikeudet sen mukaan kuin tulija on ollut järjestynyt. Liiton keskusjärjestön nimi muutettiin liittotoimikunnaksi, joka päätettiin valita sen paikkakunnan kivityöntekijöistä, jonne sen kotipaikka määrätään. Työttömyysrahaston perustamisesta keskusteltiin jälleen, mutta jätettiin taas seuraavaan edustajakokoukseen. Liiton 10-vuotisen toiminnan johdosta annettiin amnestia kaikille siihen asti karttuneille rikkureille ja pettureille. Liittotoimikunta valittiin ja määrättiin seuraavan edustajakokouksen paikaksi Lahti.

TYÖNANTAJIEN PERUSTEELLISESTI VALMISTAMA SUURHYÖKKÄYS LYÖDÄÄN TAKAISIN.

Kivimiesten lakko järkyttää yhteiskunnan perusteita.

V. 1910 työtaisteluista oli huomattavin Helsingin kivi-työntekijäin lakko, jolla oli suuri merkitys koko rakennusteollisuuteen kuin myöskin yleensä työpäivän lyhennyskysymykseen. Tämän taistelun vaiheet olivat pääpiirteissään seuraavat: Jo v. 1908 15/5 oli rakennusmestarien liitto päättänyt sanoa irti v. 1906 tekemänsä sopimuksen 9-tuntisesta työpäivästä. Kuitenkaan ei se liitto toimittanut päätöksestään virallista tietoa työntekijöille, joka lieenee johtunut siitä, että myöskin työntekijäin taholta varustauduttiin tämän toimenpiteen varalta, kuin myöskin siitä, että hallituspiireissä suhtauduttiin myöskin mestarien toimenpiteeseen varovasti. Että rakennusmestarit valmistelivat hyökkäystään perusteellisesti ja koettivat saada myötätuntoa toimenpiteelleen jälleen aina hallitusta myöten, on monia seikkoja todistamassa. M.m. käsiteltiin Helsingin kaupungin valtuustossa "tätä työnantajille niin tärkeää kysymystä". Tammikuun 14 p:nä 1910 saapui sitten kivityöntekijäin Helsingin osastoille rakennusmestarien liitolta kirje, jolla sanottiin voimassa olleet sopimukset irti sekä osoitettiin henkilöt, joiden puoleen voi kääntyä uuden sopimuksen aikaan saamiseksi. Sopimuksen irtisanomisen syyksi ilmoitettiin, että "ylös-sanominen koskee muutamien yleisluontoisten määritelmän lisäystä uuteen tariffiin sekä että uuden tariffin voimassaoloaika on saatava loppumaan samaan aikaan kuin nyt viimeksi (toisilla ammattialoilla) laadituissa tariffeissa on, eli kesäkuun ensimmäiseen päivään." Mainittuun irtisanomiseen ilmoittivat kirjelmässä yhtyvänään S. Kiviteollisuus O.Y., Huugo Blankett; Osuuskunta Roima r.l., M. Oksanen; Osuuskunta Kivi r.l., K. V. Elo-vuori; Kivityöliike Louhi, T. Hänninen; Oy. Granit, Gustaf Zitting; ja H.K.T. Osuuskunta Kallio r.l. O. Kiviranta.

Helsingin osastot 1, 2 ja 8 ja liittotoimikunta valitsivat edustajansa neuvotteluun. Ensimmäisissä neuvotteluissa vaativat työntekijäin edustajat, että hyökkäävältä puolelta esitetään muutosesitykset entiseen sopimukseen kirjallisesti, mutta rakennusmestarit eivät tähän suostuneet. Neuvotteluja käytiin sitten useamman kerran, mutta ne eivät johtaneet tuloksiin. Tämän tähden lähtivät kivityöntekijät toukokuun 2 p:nä puolustuslakkoon. Lakon jatkuttua pari viikkoa tuli työnantajien leirissä hajaannus. Kaksi huomatuinta kivityönantajaa, nim. S. Kiviteollisuus O.Y ja O.Y. Granit, kirjoittivat tarjotun sopimuksen alle. Kun tämä allekirjoitus oli tapahtunut, joutuivat työnantajat keskenään tukkanuottasille. Rakennusmestarien liitot ja klubit sekä meidän pikkuosuuskuntamme kävivät tavattomalla raivolla sopimuksen allekirjoittaneiden yhtiöiden kimppuun, jotka taas selittivät, että he näkivät turhaksi taistelun jatkamisen, joka olisi tuottanut vaan taloudellisia tappioita. Mutta allekirjoittaneet yhtiöt julistettiin pannaan; otettiinpa Kiviteollisuus O.Y:ltä muuan työkin keskeneräisenä pois.

Kun ei rikkureita nyt enää saanut Venäjältäkään eikä kotimaasta, lukuun ottamatta muutamia "sakin miehiä", jatkoivat kivityöntekijät lakkoaan hyvässä järjestyksessä. Tästä olikin seurauksena, että rakennusmestarien täytyi tulla neuvotteluihin välitysmiesten kautta. Niinpä saapui puolentoista kuukauden lakon jälkeen (16/6) silloiselta Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnan työväenasiain esittelijältä, herra Leo Ehrnrooth'ilta Ammattijärjestölle kirjelmä, jossa hän tehostaa taistelun pikaisen päättymisen välttämättömyyttä ja puolueettoman välitysmiehen tarpeellisuutta m.m. seuraavasti: "Olen vaakuutettu siitä, että se, minkä yllä olen esittänyt myös soveltuu täydellisesti viime toukokuun alussa alkaneeseen kivityöriitaan, jonka pikainen ratkaiseminen ei näy koskevan yksin riitapuolia, vaan koko yhteiskuntaa, ja tämän nojalla olen katsonut asiakseni tässä työriidassa riitapuolille ehdottaa että he valtuuttaisivt yhden tai useamman edustajan, mitkä sitten tulevana maanantaina kello

11 ap. kokoontuisivat Kauppa- ja Teollisuustoimituskuntaan yhtymään ja puolueetonta henkilöä valitsemaan puheenalaisen työriidan sovittajaksi." Samalla ilmoittaa kirjelmän lähettäjä, että hänellä ei sattuneen ulkomaan matkan tähden ole tilaisuutta enää seurata työriidan kehitystä.

Kun taistelun seuraukset olivat näin laajat, pidettiin työnantajapiireissä aivan välttämättömänä saada jälleen voimaan koko rakennusalaan koskeva sopimus. Tämä käsitys vakiintui työnantajissa sitä enemmän, kun maa-laritkin olivat lähteneet lakkoon 9 tunnin työpäivän puolesta.

Välitysmiehen kehoituksen mukaan kokoontuivatkin sitten molempien riitapuolien edustajat välitysmiehen ehdottamalla ajalla Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnan kansliaan ja valitsivat puolueettomaksi välitysmieheksi tri Väinö Voionmaan, joka ryhtyi heti valintansa jälkeen toimenpiteisiin työriidan selvittämiseksi ja lähetti työ-riitaan osallisille laajan kirjelmän, jossa edelleen tehos-tettiin sovinnon tarpeellisuutta ja sen kautta työrauhan jatkuvaa säilymistä, jonka edellytyksenä oli saada kaikkia rakennustyöläisiä koskeva yleissopimus sellaisena voi-maan, että se päättyisi kaikille ammattikunnille samaan aikaan. Neuvottelut johtivatkin siihen, että yleissopimus tuli molemmin puolin hyväksytyksi. Siinä määriteltiin tarkalleen yleisluontoiset työntekotavat ja edellytettiin, että jokaisella ammattialalla tuli olla oma erikoissopimuk-sensa, joka ei saanut olla ristiriidassa yleissopimuksen kanssa. Rinnan yleissopimuksesta käydyn neuvottelun kanssa käytiin neuvotteluja myöskin kivityöntekijäin lakon lopettamisesta. Yleissopimuksen allekirjoitettua tuli sovinto myöskin kivityöntekijöiden ja työnantajien kanssa, joten tämä 2 kuukautta kestänyt lakko päättyi työntekijäin voitolla. Tämä puolustuslakko tuli maksa-maan liitolle 6,144 markkaa. Helsingin osastot käyttivät omia varojaan avustuksiin 3,675 markkaa. Muilta liiton osastoilta saapui lahjoituksina 231:05. Työpäiviä mene-tettiin 8.035. Niiden rahalliseksi arvoksi arvioitiin 36,157:50.

Näillä raskailla uhrauksilla saatiin rakennustyönantajat lopullisesti vakuutetuiksi siitä, että työpäivä ei jatku rakennuslalla enää 9-tuntista pitemmäksi.

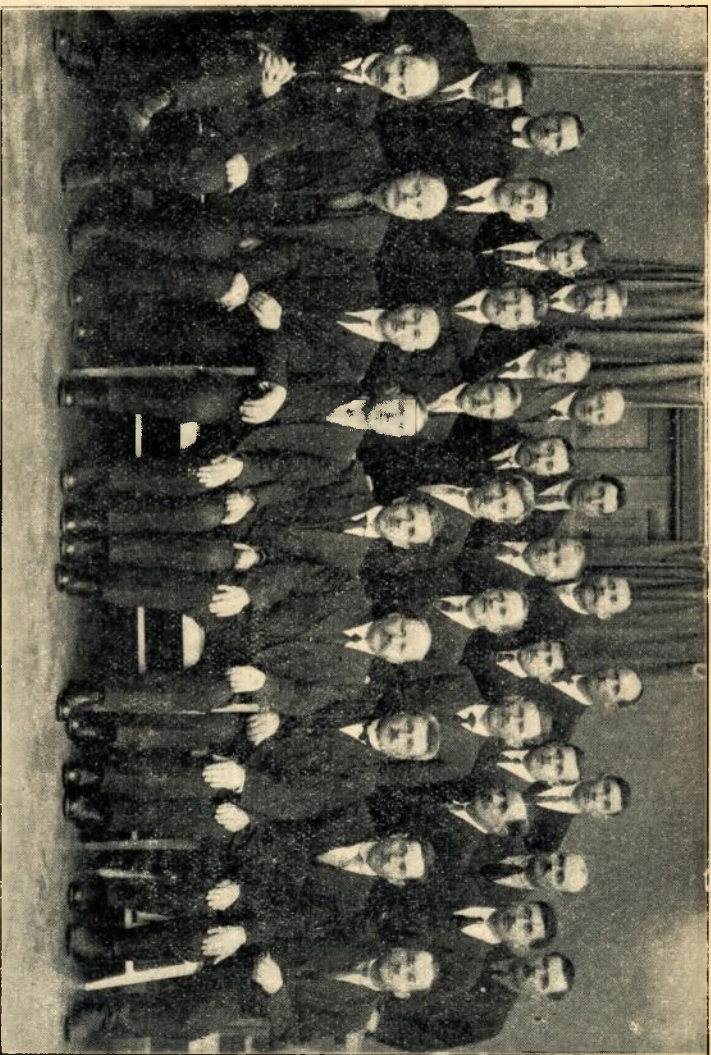
Huvittavana esimerkkinä voidaan mainita työnantaja-piireissä taistelun aikana kasvaneesta halusta päästä "työrauhaan", että kivityöntekijäin yksityissopimukseen pääsi pujahtamaan myöskin sellainen momentti, että ellei uutta sopimusta vastaisuudessa synny, niin tämä vanha kuitenkin pysyy voimassa. Tämän momentin johdosta lausui eräs tuomari jälkeinpäin, että hän ei ole tällaista kontrahtia nähnyt ikänään, joka kestää iankaikkisesta iankaikkiseen. Muita pienempiä lakkoja ja muita työriitoja oli tänä vuotenakin kivityöntekijöillä useammilla paikkakunnilla. Joksikin kaikki ne päättyivät työntekijäin voitolla.

V. 1911 oli varsinkin Itä-Suomen lounemoilla laajoja työriitoja, jotka johtivat lakkojen ja neuvottelujen kautta työntekijäin vaatimiin työsopimuksiin.

TYÖNANTAJAT JATKAVAT RAUHAA KIVITYÖNTEKIJÖITTEN KANSSA.

Toiset rakennustyöläiset kärsivät musertavan tappion.

V. 1912 alussa sanoivat Helsingin rakennustyönantajat jälleen irti v. 1910 tekemänsä yleissopimuksen sekä kaikkien muitten ammattialain erikoissopimukset paitsi maalarien. Tästä oli seurauksena kivityöntekijöille pitkälisiä neuvotteluja, jotka johtivat siihen, että entiseen sopimukseen saatiin huomattavia parannuksia. Muuten jäi entinen sopimus voimaan. Lisäksi luopuivat työnantajat suunnittelemaastaan yleisestä työpäivän pidentämisestä. Entisen sopimuksen voimaan jäämiseen lienee vaikuttanut osaksi sen vuoden 1910 neuvotteluissa syntyneen ihmeellisen momentin voima. Muiden ammattikuntien kanssa eivät neuvottelut johtaneet sovintoon. Tästä oli seurauksena, että lokakuun 2 päivänä alkoi lakko, joka käsitti kaikki rakennustyöt Hel-

Edustajat liiton 10:ssä edustajakokouksessa. Kokous pidettiin Helsingissä maaliskuun 26—28 päivinä 1923. Tämä kokous päätti, että S. Kivilyöntekijän liitto yhityy perustettavaan rakennustyöväen liittoon.

singissä ja sen lähiympäristössä, lukuunottamatta kivi- ja maalaustöitä. Kuitenkin joutui useita kivityöntekijöitäkin ottamaan lakkoon osaa sellaisilla työpaikoilla, joissa oltiin kiinteästi riippuvaisia muista rakennustyöläisistä. Tämä lakko päättyi kestätyään kolmatta kuukautta työntekijäin häviöön, jopa niin perinpohjaiseen, että lakkoon osaa ottaneet ammattikunnat menettivät yleissopimuksen ohella myöskin yksityissopimuksensa, ja yleissopimuksen tekivät työnantajat "Suomalainen työväenliitto"-nimisen rikkurijärjestön kanssa. Kuten mainittu, eivät kivityöntekijät olleet tässä lakossa mukana. Pienempiä työriitoja oli tänäkin vuonna useammilla paikkakunnilla liiton jäsenten ja kivityönantajien välillä. Useimmat riidat johtivat neuvottelujen kautta tarkoitettuihin tuloksiin.

LIITON SISÄINEN TOIMINTA TULEE JÄRJESTYKSEEN.

V. 1913 oli pienempiä työriitoja Itä-Suomen louhimoilla, Koukkusaarella, Hämeenlinnassa, Kemiössä y.m. Useimmissa saatiin entisiä sopimuksia uusituiksi ja uusia tehdyksi. Tämän vuoden tärkein tapahtuma oli *liiton seitsemäs edustajakokous*, joka pidettiin Lahdessa huhtikuun 21—23 päivinä. Tässä kokouksessa oli 24 osastosta 26 edustajaa. Liittotoimikuntaa edusti 7 jäsentä. Kutsuvieraana oli Olof Carlsson, edustaen Ruotsin Kivityöntekijäin liittoa, sekä S. Ammattijärjestön edustaja. Kokouksen puheenjohtajina olivat K. E. Majanen ja A. Hangasmaa sekä sihteereinä J. Pietikäinen, S. Vuorio ja J. Mäkinen. Toimintakertomuksien käsittelyssä "pestiin pyykkiä" varsinkin helsinkiläisten edustajain ja liittotoimikunnan välillä. Tässä kokouksessa päätettiin perustaa liitolle sairausapukassa. Oli ehdotettu myöskin hautausapurahaston perustamista, mutta se tuli hyljättyksi. Matka-apukassan perustamisesta myöskin keskusteltiin, mutta jätettiin seuraavaan edustajakokoukseen. Ammatti-lehden perustaminen hyljättiin ja päätettiin selostaa lii-

ton asioita neljännesvuosittain. "Ammattijärjestö"-lehdessä. Työttömäksi joutuvat jäsenet päätettiin vapauttaa kaikista liiton maksuista, jos työttömyys kestää yli 14 vuorokauden. Järjestymättömien joutuessa lakkoihin osallisiksi päätettiin niitä avustaa ainoastaan velkakirjoja ja järjestöpäätöksien noudattamista koskevia sitoumuksia vastaan. Sääntöjä korjailtiin yleensä huomattavasti ja päätettiin niitä painattaa myöskin ruotsinkielisinä.

Ruotsin Kivityöntekijäin liiton edustajakokoukseen päätettiin lähettää liiton edustajaksi J. Pietikäinen. Liittotoimikunnan kotipaikaksi hyväksyttiin edelleen Helsinki ja valittiin siihen K. E. Majanen, J. Mäkinen, S. Vuorio, K. Salmela, V. Koivula, A. Talvio ja F. Bergman.

Tämän kokouksen jälkeen oli liiton toiminta kokemuksien ja liiton tarkoituksien oikealla ymmärtämisellä järjestynyt sellaiseksi kuin sillä omalla alallaan oli mahdollisuus järjestyä.

MAAILMANSODAN VAIKUTUKSET TYÖOLOIHIN JA LIITON TOIMINTAAN.

V. 1914 alettiinkin toiminta hyvin toivein. Rakennustuotanto ei kyllä tarjonnut riittävästi kivitöitä, mutta sen sijaan oli jo muita poikkeuksellisia kivitöitä, jotka korvasivat rakennuskivitöiden vähyys. Työriitojakin oli useammalla paikkakunnalla. Useissa päästiin toivotuihin tuloksiin. Mutta tämä menestyksellinen toiminta ei saanut kauan jatkua. Sillä samoin kuin elokuun alussa alkanut maailmansota pysähdytti muutkin työt, pysähdytti se myöskin kivityöt kaikkialla. Tämä vaikutti lamauttavasti myöskin liiton toimintaan. Alkupuolella vuotta alkanut jäsenluvun kohoaminen pysähtyi ja alkoi laskea, vaikka jäsenmaksuja ei kannettukaan. Lakko-vapaus kiellettiin ja muutoinkin rajoitettiin toimintaa maan sotatilaan julistamisen yhteydessä. Osastojen kokouksissa oli aina virkapukuinen poliisi seuraamassa asiain käsittelyä.

Kun kaikki se toiminta, johon oli totuttu, oli näin rajoitettua, niin oli luonnollista, että myöskin työnantajien mahtivalta kasvoi äärimmäisen häikäilemättömäksi. Missä työtä vähän tarjottiin, tapahtui se äärimmäisen kurjilla palkoilla. Työntekijät saivat siis heti alussa tuntea sen, että sota on tuotannon harjoittajien riiston tehostamista.

Varsinaista työttömyyttä ei kuitenkaan kestänyt kauan, sillä heti jälkeen sodan alkamisen alkoi n.s. patteritöitä ympäri maata, mutta erittäinkin merenrannikoilla, kuten esim. Helsingin ympäristöllä. Näissä töissä oli kivityötä runsaasti. Ja kun ei muita töitä ollut, olivat kivityöntekijätkin pakotettuja näitä töitä tekemään. Ja jos elämisen välttämättömyys ei olisi pakottanut, niin valtiolta pakotti kuitenkin. Sillä maata oli "puolustettava". Paitsi varsinaisia kivityöntekijöitä, jotka saivat vaeltaa kaikilta maan äärieltä patterintekopaikkoihin, oli kivityöissä näihin aikoihin suunnaton määrä sellaisia työntekijöitä, jotka eivät olleet ennen patteritöitä kivityöissä olleet. Ammattitaitoa ei näissä töissä paljoa tarvinnutkaan, ja mikäli työtä suoritettiin välittömästi työnantajalle Venäjän valtiolle, jolle työ tehtiin etupäässä tunti-työnä, ei ammattitaitoa tarvinnut ollenkaan; riitti, kun työntekijällä oli vaan rohkeutta esittää itsensä kivityöntekijäksi ja hän oli aamuin ja illoin "rivissä" vastamassa nimenhuutoon. Nimenhuutorasituksenkin voi kuitenkin useammassa tapauksessa "tavallinen mies" järjestää "naitsajun" avulla siten, että ei tarvinnut olla muulloin kuin tilipäivinä työmaalla. Mutta mainitulla tavalla eivät "kiireelliset ja tärkeät patterityöt" edistyneet tarpeellisella nopeudella. Tämän tähden niihin valmistui tilaisuus kaikenlaisille "potressikoille", jotka osasivat pitää huolen siitä, että kivityöntekijöittenkin tuli tehdä työtä niin paljon kuin itsestään irti saivat.

Mitä tulee palkkatasoon yleensä näissä töissä, oli se alhainen. Alussa olivat palkat korkeammat, mutta kerrottiin, että varsinkin helsinkiläiset rakennusmestarit vaativat näissä töissä palkkoja alennettaviksi, luullen nii-

den vastaisuudessa vaikuttavan heidän palkkajärjestelmäänsä. Näiltä rakennusmestareilta juoksivat hinnoittelut myöskin "potressikoiden" teettämiin kivitöihin. Varsinaiset kivityöntekijät, jotka etupäässä saattoivat "potressikoiden" töitä tehdä, eivät siis saaneet "patteritoissäkään huutamalla" palkkaansa, vaan oli se mitä raskaimman ja muutoinkin rasittavimman työn panttina. Tämän lisäksi tulee mainita, että näiksi "potressikoiksi" pääsi ja antautui mitä häikäilemättöimpiä roistoja. Heidän onnistui teettää usein pitempiaikaisiakin töitä työntekijöille palkkaa maksamatta, kunhan vaan joskus lupasivat suorittaa ja mainitsivat, etteivät ole saaneet valtiolta. Mutta kun työ oli päättynyt, katosi tämä olio työntekijäin rahojen kanssa. Niin ankarat kuin sota-ajan asetukset työntekijöihin nähden olivatkin, niin ei näidenkään törkeiden ryöstöjen johdosta ollut työntekijöillä mitään suojaa odotettavissa valtiomahdilta.

Kosketellessa sota-ajan työtapoja ja niiden kivityöntekijöille tuottamaa kurjuutta ansaitsee vielä mainita ne suunnattomia kärsimyksiä tuottaneet tapaturmat, jotka esiintyivät näissä töissä jokapäiväisinä ja joissa silpoutui satoja kivityöntekijöitä, saaden ikuisia ruumiin vammoja, osan joutuessa invaliideiksi, osan kuollessa heti. Nämä ruhjoutuneet ja heidän perheensä saivat siis raskaimman muiston tästä kapitalistien kultaudesta sota-ajasta. Tällaisen työsuhteen ja sen ohella esiintyneen pakkovalan aikana ei liiton toiminnalla ollut paljoa merkitystä. Ehken vähän toimintatapoja tilanteen vaatimuksien mukaiseksi muuttamalla olisi voitu saavuttaa tuloksiakin, mutta siihen ei kiinnitetty huomiota. Liiton keskusjärjestönkin vaikutusta supistettiin siten, että annettiin liiton ainoan vakinaisen toimitsijan hoitaa liiton asioita vaan sivutoinään ja hankkia työnsä ja elatuksensa muualta. Toimitsijan oltua muutaman vuoden sivuansioilla palasi hän jälleen liiton palvelukseen. Tästä "lomasta" eivät suinkaan liiton asiat parantuneet, mutta kyllä sen sijaan huononivat. Pahinta oli se, että tuli keskinäisiä riitoja, kuten aina ylipääsemättömiltä näyttävien vastuksien

Tahvo Pietikäinen

Liiton jäsen sen perustamisesta alkaen. Ollut paljon liiton keskusjärjestön jäsenenä ja vaikuttanut huomattavasti liiton kehittämiseen.

Veikko Ilvuskonen

Alkanut jäsenyytensä Suomen Tie- ja Vesirakennustyöntekijäin liitossa vuonna 1908. Liiton luottamusmies 1 p:stä hultikuuta 1923—1924.

aikana. Niinpä alkoi helsinkiläisten kivityöntekijäin ja liiton keskusjärjestön välillä riitoja, joiden nimellisenä aiheena oli tämä luottamusmiehen toimeensa palaaminen. Tämä riita kehittyi niin pitkälle, että koko silloinen liittotoimikunta erosi. Lisäksi käytiin kovaa väittelyä sanomalehdessä. Toiminta oli siis kaikinpuolin rikkinäistä. Selaisena se jatkui kaksi ensimmäistä sotavuotta.

NOUSUN MERKKEJÄ.

V. 1916 alkoi jo näkyä merkkejä siitä, että kivityöntekijät ovat kyllästyneet sota-ajan pakkovaltaan. Yhteisymmärrys alkoi jälleen palata. Liiton jäsenluku kohosi jo tämän vuoden aikana noin 25 %. Jatkuvasti kohonneet elinkustannusten hinnat antoivat myöskin entistä enemmän aihetta yhteistoiminnalle. Työnantajillekin tehtiin jo esityksiä palkkojen koroittamisesta. Mutta kun niitä

ei voitu tukea pakkokeinoilla, jäivät ne ryhmäkuntaisen toiminnan tuettavaksi ja siten laihoille tuloksille. Sodan edellä perustettu sairausapukassa tuotti suuria tappioita. Tähän vaikuttivat ne lukuisat tapaturmat, joista edellä on mainittu. Nämä tappiot tasoitettiin 14 viikkoa kestäneellä ylimääräisellä verotuksella, josta tuli sairauskassaan varoja 3:50 jokaiselta jäseneltä.

VALLANKUMOUKSEN MELSKEISSÄ.

V. 1917 oli suurten tapahtumain vuosi. Edellisellä vuodella alkanut jäsenluvun kohoaminen jatkui huomattavasti vielä vuoden alussa vallinneesta pakkovallasta huolimatta. Tästä saattoi havaita, että kärsivällisyys on loppumassa. Mutta tämän vuoden kolmantena kuukautena, maaliskuussa, oli Venäjän työväenluokka juonut kärsimysten maljansa jo pohjaan saakka. Pakkovallan kahleet tulivat murretuiksi. Tämän tapauksen vaikutukset tuntuivat välittömästi meidän maassa ja kivi-miehiinkin. Niinpä alkoi liittoon tulla, paitsi kaikki varsinaiset kivityöntekijät, myöskin "sotaporareita". Liiton jäsenluku kasvoi lyhyessä ajassa noin kolminkertaisesti.

Näiden tapahtumien aikana pidettiin liiton kahdeksas edustajakokous Helsingissä 26—30 päivinä maaliskuuta. Tässä kokouksessa oli edustettuina liiton 38 osastosta 29 osastoa. Näiden edustajia oli 32, liittotoimikunnasta 3. Puheenjohtajina olivat D. Pykäläinen ja Hj. Hupli sekä sihteereinä J. Pietikäinen, O. Samanen ja E. Huttunen. Liiton toimintakertomuksien käsittelyssä aiheutti varsinkin se, että liittotoimikunta oli eronnut kesken toimikauttaan, kovan väittelyn, josta kuitenkin päästiin sillä, että tehtiin ponnet, joissa annettiin muistutuksia menneistä ja varoituksia vastaiseksi. Valistustyöhön kiinnitettiin paljon huomiota ja myönnettiin liittotoimikunnalle oikeus käyttää liiton varoja ylimääräisestikin tähän tarkoitukseen vähintään 1,000 mk. vuosittain. Sellaiset, jotka etuillivat toisten työn tuloksilla, päätettiin eroittaa liitosta. Liiton lehdessä velvoitettiin liittotoimikunta

tekemään seikkaperäisen ehdotuksen seuraavalle edustajakokoukselle. Työttömyysrahaston perustaminen jätettiin, kuten kaikissa edellisissäkin edustajakokouksissa, liittotoimikunnan harkittavaksi. Täydennettiin sääntöjä ja yleensä liiton toimintatapoja. Seuraava edustajakokous päätettiin pitää 3 vuoden päästä Helsingissä. Liittotoimikuntaan valittiin H. Laukkanen, O. Nuutinen, T. Bryggari, E. Huttunen, K. Lähteenmäki, K. E. Majanen ja J. Koski.

Tämän vuoden oloista ansaitsee vielä mainita. Sota ei loppunut vallankumoukseen. Kerenski oli luvannut viedä sen voittoisaan loppuun. Mutta "patteritöitä" tehtiin nyt "kansanvallan" merkeissä. "Potressikat" saivat nyt luvan lähteä. Työehdotkin jonkun verran paranivat. Mutta sotakuri ja kansanvalta eivät sovi yhdessä käytäntöön. Edellinen osoittautui ainakin tänä aikana heikommaksi. Siitä johtui, että patterityötkin lopuivat. Seurasi yleinen suuri työttömyys. Elintarpeiden hinnat olivat kohonneet suunnattomasti ja niitten jakelu siirtynyt huomattavassa määrässä kaikenkarvaisille "trokareille". Huutava kurjuus pakottajana ja punakantinen kirja innostajana velvottivat jotakin tekemään tilanteen pelastamiseksi. Mutta mistä päästä alkaa? — Sitä ei kukaan neuvonut. Joukon sekaan ilmestyi kaikenlaisia puoskareita ja, mikä pahempi, ilmestyi joukkojen välittömään johtoon kaikenlaisia Haimiloita, joitten entisyys oli kaikenlaista roistoilua.

LUOKKASODAN TUHOISSA.

Mainitunlaisen sekamelskan vallitessa siirryttiin kovien kokemusten vuoteen 1918. Heti tämän vuoden alussa katkesi alkaneen luokkasodan tähden liiton toiminta. Samoin kuin kaikki muutkin työläiset siirtyivät kivityöntekijätkin sotanäyttämölle. Kivityöntekijät, jotka olivat tottuneet olemaan tuulissa, sateissa ja pakkasissa ja käsittelemään teräksiä ja räjähdysaineita, eivät liene paljon hämästyneet joutuessaan talvisille hangille ankaraan luokka-

sotaan. — Ehken suurinta osaa kivityöntekijöistäkin elähdytti helpotusta mukanaan tuova varma voiton vakuumus. Olihan menneessä toiminnassa totuttu taisteluissa voittamaan, josta myöskin muistettiin, että voiton ehtona on keskinäinen yhteisymmärrys, järjestys ja kuriin alistuminen. Mutta tällä kertaa ei voiton jumala seurannutkaan mukana. Kivityömiestenkin komppaniat harvenivat arvelluttavasti vihollisen kuumimmilla tulilinjoilla. — Mutta tämä taistelu ei ollutkaan yksin kivityömiesten taistelua leipäkannikan kasvattamisesta ja pienestä työajan lyhennyksestä, vaan oli taistelua, jota käytiin leveällä rintamalla, jolla oli kivimiesten täytettävänä vaan pieni osa, jonka he myöskin täyttivät.

Kuinka paljon kivityöntekijöitä luokkasodassa kaatui ja sen jälkiselvittelyissä vankiloissa nälkään ja muutoin murhattiin, ei ole tiedossa. Mutta lienee surmansa saaneitten lukumäärä sataluvuissa. Luokkasodan jälkeen toimitettiin kyllä tiedustelu osastoilta, mutta se ei tuottanut tulosta vaan jäi hyvin puutteelliseksi. Tämän tiedustelun mukaan saatiin tietoja ainoastaan 370 jäsenestä, joka on noin $\frac{1}{4}$ siitä jäsenluvusta, jolla kivityöntekijät ottivat osaa luokkasotaan, ja näistä lienee päässyt vain pieni osa ilman seurauksia. Tästä luvusta oli tilaston mukaan tuhoutuneiden luku seuraava: kaatunut rintamalla 58, murhattu 49, kuollut vankiloissa 55 ja kadonnut 52 jäsentä. Lisäksi joutui kivityöntekijöistäkin kymmeniä maanpakolaisiksi, joista osa on maan rajojen ulkopuolella vieläkin. Myöskin liiton luottamusmies Jussi Pietikäinen joutui maanpakolaisuuteen, ja on hän saapuneiden tietojen mukaan kuollut keuhkotautiin Pietarissa 31 päivänä joulukuuta 1920. Pietikäinen oli liiton perustajia ja oli vakinaisesti liiton palveluksessa jo yli kymmenen vuotta.

JÄLLEEN TOIMINNAN TIELLE.

Liiton toimintaa alettaessa luokkasodan jälkeen oli liiton eloon jääneistä jäsenistä suuri osa valkoisen vallan vankiluolissa. Ensimmäinen liittotoimikunnan kokous oli joulukuun 18 päivänä 1918. Liittotoimikunnastakaan ei ollut kuin puolet jäljellä. Poissa olevista oli 2 saanut surmansa, 1 vankilassa ja, kuten mainittu, luottamusmies kokonaan tietymättömissä. Liittotoimikunnan täydensivät liiton helsinkiläiset osastot, jotka olivat jo vähän ennen alkaneet toimintansa. Liiton vanhingoksi jäi luokkasodasta lisäksi taloudellisia vaurioita. Niinpä pääsi liiton rahoihin noin 8,000 markkaa ylinumeroisia seteleitä. Myöskin kirjoituskone hävisi jäljettömiin. Lisäksi hävisivät kaikki liittotoimikunnan pöytäkirjat.

Varsinainen liiton toiminta aloitettiin v. 1919 alusta, jolloin alettiin kantaa jälleen jäsenmaksuja ja suorittaa avustuksia. V. 1918 aika määrättiin sellaiseksi "karenssi-ajaksi", jolta ei tarvinnut jäsenien verojaan maksaa eikä liiton varoista suoritettu sääntöjen määräämiä avustuksia. Liiton toiminta virkosikin verrattain lyhyessä ajassa. V. 1919 lopussa oli alkanut toimintansa jo 35 osastoa, joissa oli jäseniä yhteensä 1,001.

Vuoteen 1920 siirryttäessä paranivat työolotkin rakennusalalla, joten tuli myöskin kivityötä. Tämän vuoden tärkein tapaus oli liiton yhdeksäs edustajakokous, joka pidettiin Helsingissä 15—17 päivinä maaliskuuta. Edustajia oli tässä kokouksessa 28 osastosta 27 ja liittotoimikunnasta 4.

Puheenjohtajina olivat D. Pykäläinen ja H. Manner sekä sihteereinä V. Koivula, E. Huttunen ja Sv. Nurmi. Toimintakertomuksien käsittelyssä tutkittiin luokkasodan aikana kadonneen liiton omaisuuden katoamisen syitä, joista päästiin yksimielisyyteen. Valistustyöhön kiinnitettiin jälleen paljon huomiota. Liitolle päätettiin perustaa oma lehti, jota osastot velvoitettiin tilaamaan kaikille jäsenilleen. Työttömyyskassan perustamisesta keskusteltiin jälleen paljon, mutta päätökseksi tuli, että sen

perustaminen jätetään tulevaisuuden asiaksi. Rakennustyöväen liiton perustaminen jätettiin kehityksen varaan ja Ammattijärjestön edustajakokouksen päätöksistä riippuvaiseksi. Ennen ensimmäistä päivää tammikuuta 1918 rikkurina olleille kivityöntekijöille myönnettiin yleinen anteeksianto ehdolla, että liittyvät liiton jäseniksi v. 1920 ajalla. Poliittisista syistä vangittuina oleville päätettiin antaa vapautuessaan täyden jäsenen oikeudet liitossa. Liitolle päätettiin ottaa jälleen vakinainen toimitsija ja valittiin tähän toimeen V. Koivula, joka oli sivutoimeinaan hoitanut liiton asioita luokkasodan jälkeisen toiminnan ajan. Liittotoimikuntaan valittiin E. Huttunen, K. E. Majanen, O. H. Kekäläinen, H. Laukkanen, O. Nuutinen, K. Lähteenmäki ja V. Rissanen.

SODAN AIKANA MUUTTUNEET OLOSUHTEET VAIKUTTAVAT LIITON TOIMINTAAN.

Tämän edustajakokouksen jälkeen oli liiton toiminta jälleen sisäisesti järjestynyt jokseenkin sellaiseksi kuin se oli ennen sotaa. Mutta sen sijaan työolot eivät järjestyneet entisenlaisiksi. Ennen sotaa työskenteli kivityöntekijöistä noin 40 % eripuolilla maata olleilla louhimilla, joista vietiin suuressa määrässä kiveä ulkomaille, etupäässä Venäjälle. Kivien vienti keskeytyi kuitenkin sodan alettua. Kun kotimaassakin rakentelu pysähtyi, niin jäivät nämä louhimot kokonaan seisomaan. Sodan jälkeen oltiin yleensä siinä uskossa, että kiven ulkomaille vienti alkaa jälleen ehken entistä vilkkaampana. Mutta tämä odotus osoittautui liian pitkäaikaiseksi ja osittain turhaksikin. Venäjälle, joka oli suurin kivenviejä, ei ole vielä kukaan kiveä Suomesta viety. Myöskin muihin maihin on kivenvienti pysynyt melkein pysähdyksissä. Vasta viimeaikoina on Länsi-Suomesta viety pienemmässä määrässä kiveä ulkomaille. Tähän lienee vaikuttanut osaksi se, että eri maissa on alettu käyttämään keino-tekoista kiveä, mutta myöskin se, että rakentelussa on sementti tullut vallitsevammaksi ja siten myöskin kiven vastikkeeksi.

Työolojen muututtua näin huomattavasti on siitä ollut seurauksena, että ei myöskään liiton toiminta ole saanut sellaista sisältöä kuin sillä oli silloin, kun edellä mainitut edellytykset olivat olemassa. Toiminta onkin suuntautunut työolojen muuttuneisuuden mukaan osittain uusille urille. Tähän on myöskin vaikuttanut työnantajien kiinteämpi keskitetympi yhteistoiminta.

Edellä mainituista työsuhteista on myöskin johtunut, että varsinaisten kivityöntekijäin luku on vuosi vuodelta vähentynyt, josta taas on ollut seurauksena se, että liitolla ei ole ollut enää kehittymisen edellytyksiä. Liiton jäsenistökin on muuttunut työsuhteen mukaan enemmän rakennustyöläisiksi kuin ammattikivityöläisiksi. Vanhoista liiton osastoista, jotka sijaitsivat entisien louhimoiden seuduilla tai olivat niistä riippuvaisia, jätti noin neljäs osa alkamatta toimintansa sodan jälkeen, ja jos jotkut alkoivatkin, niin muutaman vuoden kuluttua hajoivat, koska odotettuja töitä ei alkanutkaan.

Mainitunlaiset kokemukset mielessä pidettiin liiton kymmenes edustajakokous Helsingissä maaliskuun 26—28 päivinä 1923. Edustajia oli tässä kokouksessa 27 osastosta 29 ja 4 liittotoimikunnan edustajaa sekä Ammattijärjestön edustaja. Puheenjohtajina olivat V. Saarelma ja J. Sainio sekä sihteereinä V. Koivula, Sv. Nurmi ja V. Huuskonen.

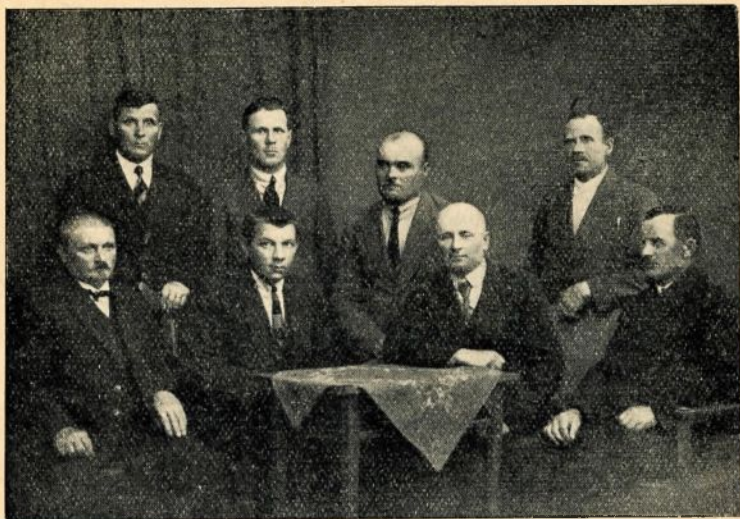
Tämän kokouksen tärkeimpänä asiana oli liiton yhtymisen perustettavaan rakennustyöväen liittoon. Kun rakennustyöväen liiton perustamista oli nyt jo laajemmin valmisteltu ja Ammattijärjestön edustajakokouksen päätöksellä sen perustaminen hyväksytty, niin oli luonnollista, että kivityöntekijät päättivät siihen yhtyä. Samalla päätettiin lopettaa Kivityöntekijäin liiton toiminta silloin, kun rakennustyöväen liitto alkaa toimintansa. Valistustyöstä keskusteltiin jälleen tässä kokouksessa paljon ja päätettiin velvoittaa jäsenistön tekemään sitä työmailla ja lisäksi panemalla toimeen valistuskouksia ja perustamalla opintokerhoja. Liiton lehti ”Kivityömies” muutettiin neljä kertaa vuodessa ilmes-

tyväksi ja toivottiin sen isonevan. Liiton säännöt huomattiin vanhanaikaisiksi ja tehtiin niihin huomattavia uudistuksia.

Liiton luottamusmieheksi valittiin V. Hauskonen sekä liittotoimikuntaan H. Laukkanen, O. Nuutinen, K. Mäkinen, V. Saarelma, V. Leinonen, A. Kärkkäinen ja K. E. Majanen. Kaksi viimeksi mainittua joutui heti valintansa jälkeen eroamaan. Heidän tilalleen on kutsuttu A. Jokinen ja O. Nurminen. Tässä kokoonpanossaan on liittotoimikunta edelleenkin.

TOIMINTATAVAT MUUTTUVAT OLOSUHTEIDEN MUKAAN.

Luokkasodan jälkeisen toiminnan aikana ei kivityöntekijöillä ole ollut työnantajien kanssa vakavampia työriitaisuuksia. Palkankorotusvaatimuksia on kyllä työnantajille esitetty ja muutamassa tapauksessa käyty neuvottelujakin. Niistä on ollut pienempiä tuloksiakin. Niisäkään tapauksissa, joissa vaatimukset ovat menneet kuuroille korville, ei kivityöntekijöillä ole ollut erikoista halua lähteä lakkotaistelujen avulla vaatimuksiaan käyttäntöön saattamaan. Tämä lienee johtunut osaksi siitä, että kivityöntekijöiden taistelukuntoisuus ei ole kehittynyt vastaavassa määrässä työnantajien taistelukuntoisuu-teen verraten. Sota-aika samoin kuin sen jälkeinenkin aika tarjosi työnantajille erittäin suotuisan tilaisuuden kokoilla voimiaan, mutta työntekijöille oli sama aika suuren vastoinikäymisten aikaa. Tosin kivityöntekijöiden järjestyneisyys ei ole nykyään heikompi kuin aikaisempina aikoinakaan. Päinvastoin on kivityöntekijäin järjestyneisyys, verrattuna aikaan ennen maailmansotaa ja ottamalla huomioon koko maan varsinaisten kivityöntekijöitten lukumäärän, huomattavasti parantunut. Järjestyneisyyteen nähden eivät siis kivityöntekijät ole nykyään heikompia kuin vanhempina aikoinakaan, joskin on toivomisen varaa ollut aina. Kun ei työehtojen parantamisessa ole oltu halukkaita käyttämään lakkotaistelu-

Seisomassa, oikealta: Vilho Leinonen, Kustaa Mäkinen, Onni Nurminen, Antti Jokinen. Istumassa, oikealta: Heikki Laukkanen, Otto Nuutinen, Veikko Huuskonen, Viktor Saarela.

muotoa, on se johtunut pääasiassa siitä, että kivityöntekijät ovat huomanneet liiankin hyvin, että työnantajain järjestöt ovat äärettömän vahvasti rahoitettuja ja sen kautta lujitettuja työtaistelujen varalta. Rahakapitalistien valta on kasvanut suunnattomasti. Se on tunkeutunut yhä syvemmälle valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen elämään. Työnantajain taistelu työntekijäin elinehtoja vastaan on muodostunut yhä huomattavammin myöskin poliittiseksi. Sen mukaisesti on työntekijäinkin taistelut koetettu osoittaa poliittisiksi taisteluiksi. Tästä syystä ovat poliittisten näkökohtien merkeissä käydyt taistelut työehdoistakin tulleet työnantajien vaikutettavana olleen valtiovallan toimenpiteestä virallisestikin kielletyiksi. On ollut perin vaikeasti ymmärrettävissä, minkälaiset elinehtojen parantamisen puolesta käydyt lakkotais-

telut eivät olisi sisältäneet vallassa olijoiden mielestä politiikkaa.

Mainittujen syiden lisäksi on ollut lakkotaistelujen vähentäjänä se, että kivityöntekijät ovat joutuneet työolojensa tähden enemmän riippuvaisiksi muista rakennustyöläisistä. Tästä ominaisena esimerkkinä olivat ne isot rakennustyöläisiä koskevat sulut, joiden muodossa ainoastaan viime aikoina on taisteluja käyty.

Tämänlaisissa olosuhteissa on kivityöntekijöillekin tullut viimeaikoina tavaksi suojata elinehtojaan yksipuolisten keskinäisten sopimuksien muodossa eli, kuten on tullut tavaksi sanoa, järjestöpäätöksillä. Tämä vähemmän huomiota herättänyt työehtojen suojaamistapa onkin tuottanut muutamilla paikkakunnilla jo hyviäkin tuloksia. Tällaisilla liiton tarkoitusten toteuttamismuodoilla on ollut niiden mukainen ominainen vaikutuksensa liiton sisäiseenkin toimintaan.

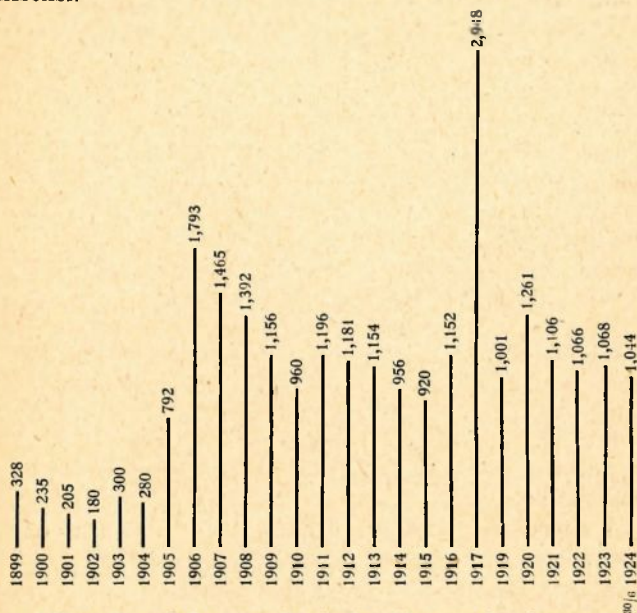
Liiton toiminnasta ansaitsee vielä mainita liiton ylimääräinen ja ehken viimeinen edustajakokous, joka pidettiin Helsingissä 2 päivänä toukokuuta 1924.

Tässä kokouksessa oli 24 osastosta 27 edustajaa ja liittotoimikunnasta 3. Tämän edustajakokouksen tarkoituksena oli neuvotella siitä, miten saataisiin rakennustyöväen liitto, johon oli päätetty yhtyä, tarkoituksien mukaiseksi. Keskustelu kokouksessa liikkui pääasiassa siinä, otetaanko rakennustyöväenliittoon keskeisten kassojen lisäksi myöskin valtion kannatuksella ja sen kontrollin alaisena toimiva työttömyysapukassa. Keskustelussa melkein kaikki edustajat asettuivat jyrkästi kielteiselle kannalle työttömyyskassan perustamiseen nähden. Mutta kun luultiin tämän asian tulevan rakennustyöväen liiton perustamisen ehdoksi, koska tiedettiin, että sitä toisten ammattikuntien taholta puolustetaan, niin päätettiin vaihtaa siten, että työttömyyskassa tulisi rakennustyöväen liitossa olemaan vapaaehtoinen. Lisäksi päätettiin vaihtaa, että Kivityöntekijäin liiton muitakin toimintatapoja otettaisiin rakennustyöväen liiton ohjelmaan.

Tässä kokouksessa päätettiin myöskin ryhtyä saattamaan käytäntöön koko maata käsittävä kivitöitten hinnoittelu, jonka johdosta velvoitettiin liittotoimikunta tiedustelemaan osastoilta kunkin paikkakunnan työhintoja ja saatujen vastauksien perusteella ottamaan lopullisesti harkittavaksi, missä muodossa hinnoittelu voidaan saattaa käytäntöön.

Suomen Kivityöntekijäin liitto on käynyt lävitse neljännesvuosisataisen toimintansa ja täyttänyt tarkoituksensa niinä aikoina, joina sillä on ollut edellytyksiä.

Missä määrin rakennustyöväen liitto, johon Kivityöntekijäin liittokin nyt yhtyy, täyttää tarkoituksensa, riippuu siitä, ovatko ne syyt, jotka ovat velvoittaneet perustamaan rakennustyöväen liiton, niin painavia, että niiden alla syntyy yhteisymmärrys liiton tarkoitusten toteuttamiseksi.

Liiton jäsenluku vuosittain kunkin vuoden lopussa.

